

18.11. 2015. godine

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Poštovane kolege, otvaram Petu posebnu sednicu posvećenu **Premijerskom satu**. Pozdravljam 25. saziv crnogorskog Parlamenta, predšednika 40. Vlade sa potpredsjednicima i članovima Vlade.

Krećemo ustaljenim redom od kolege Milutina Simovića kao predšednika Kluba poslanika DPS-a, a sljedeći će biti kolega Velizar Kaluđerović, u ime Posebnog kluba poslanika. Izvolite.

MILUTIN SIMOVIĆ:

Hvala.

Pitanje postavljam u ime Poslaničkog kluba Demokratske partije socijalista:

Gospodine predšedniče Vlade, kako komentarišete ovogodišnji Izvještaj Evropske komisije o napretku Crne Gore, poziciju Crne Gore u Strategiji proširenja EU i kakav će uticaj ova važna dokumenta imati na očekivanu odluku o upućivanju pozivnice za članstvo u NATO-u?

Obrazloženje. Izvještaj o napretku je dokument koji Evropska komisija objavljuje svake godine i sadrži informacije o napretku koji je određena država kandidat za članstvo ostvarila u procesu dostizanja standarda Evropske unije, kao i pregled budućih operativnih mjera u cilju ispunjavanja datih preporuka.

Ovogodišnji izvještaj za Crnu Goru ima posebnu vrijednost i značaj, imajući u vidu podmaklu fazu pregovaračkog procesa i njenu zahtjevnost, kao i činjenicu da je predstavljen tri sedmice uoči očekivane odluke o pozivnici za NATO.

Izvještaju o napretku uvijek je posvećivana značajna pažnja, posebno od nadležnih institucija, koje su u tom dokumentu, u tom realnom, dobronamjernom, partnerskom pogledu pronalazile podsticaj i smjernice za

dalje akcije, za dalji proces. Sadržaj prethodnih izvještaja je, po pravilu, bio praćen pokušajima politikantskih zloupotreba, uz tendenciozno selektivan pristup i ignorisanje pozitivnih ocjena. Ovaj put, atmosfera nakon objavljivanja izvještaja najbolje govori o njegovom sadržaju i opšta je ocjena da nikad nije bio pozitivniji. Nesporni napredak koji je naše društvo ostvarilo, a koji je objektivno i precizno predočen u izvještaju, nije ostavio prostor za nove pokušaje političkih manipulacija.

Prošle godine, tradicionalna opozicija i njima, tradicionalno ili po potrebi, bliski mediji, uoči objavljivanja Izvještaja pokazivali su nestrpljenje, očekivanje da im Izvještaj posluži kao politička platforma za prikupljanje opozicione energije, mjesecima prije, a i poslije izvještaja prizivali da se aktivira „klauzula balansa“, a sve sa ciljem da se Crna Gora zaustavi na njenom evropskom i evroatlantskom putu.

U ovom izvještajnom periodu otvorili smo osam novih poglavlja, napravili nove značajne iskorake u pravcu ispunjavanja standarda za punopravno članstvo u EU - i političkih i ekonomskih, kao i u sposobnosti preuzimanja obaveza iz članstva. U Strategiji proširenja EU u kojoj je data uporedna procjena za zemlje Zapadnog Balkana, Crna Gora ima leadersku poziciju. U tom istom periodu, tradicionalna opozicija je i dalje u svojim tradicionalnim zabludama, okupirana namjerama i pokušajima da zaustavi Crnu Goru u dostizanju ključnih državnih ciljeva od interesa za sve građane. Ali, ovaj put uobičajenu političku destrukciju zamjenjuju novim bojkotom institucija i pokušajima urušavanja ustavnog poretka, organizovanjem nasilnih protesta.

Očekivano, ovogodišnji izvještaj, dijelom posvećen je i toj činjenici sa preporukom da političke partije treba da ponovo započnu konstruktivan politički dijalog. Sigurni smo da će svi odgovorni politički subjekti pristupiti dijalogu, da će priča o potrebi dijaloga ustupiti mjesto dijalogu. Dijalogu u kojem neće biti glavnih i sporednih, bitnih i manje bitnih za otpočinjanje dijaloga i njegov tok. Dijalogu koji smo već ranije započeli i već dobili rezultate tog našeg zajedničkog rada - novo izborna zakonodavstvo. Sjetimo se brojnih pozitivnih ocjena od

naših evropskih partnera koji su te naše zajedničke zakonodavne iskorake visoko ocijenili.

Dijalog koji treba nastaviti odgovorno, uz spremnost svih da se čujemo, da uvažimo razmišljanja drugih, da uvažimo argumente i činjenice, da svi zajedno budemo podsticajni prema nadležnim državnih institucijama, da u zajednički definisanim rokovima, odgovorno i dosljedno realizuju ono što smo ih zajednički obavezali kroz već donesene izborne zakone. Puna implementacija izbornih zakona je interes i potreba, i vlasti i opozicije, važna pretpostavka za dalji razvoj demokratije.

Zbog toga, kao i do sada, Demokratska partija socijalista će dati puni doprinos procesu implementacije izbornog zakonodavstva kao dodatnoj garanciji nespornosti izbornog procesa. Očekujemo da će takav doprinos dati i svi politički subjekti i sve institucije odgovorne za njegovu implementaciju.

Konačno, ovakav pozitivan izvještaj o napretku, predstavlja uspjeh za cijelo društvo, za sve tri grane vlasti, za sve institucije, za civilni sektor, za svakog pojedinca. Predstavlja osnov i podstrek za vrijeme koje je pred nama, u kojem naše društvo ulazi u još zahtjevniju fazu evropskih integracija. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala, kolega Simoviću.

Izvolite, predsjedniče Vlade.

MILO ĐUKANOVIĆ:

Poštovani predsjedniče Parlamenta, poštovano Predsjedništvo, dame i gospodo poslanici, poštovani gospodine Simoviću,

Želim odmah na početku da odgovorim na dio Vašeg pitanja koji u ovom trenutku najviše zanima crnogorsku javnost, a tiče se povezanosti poziva za članstvo u NATO-u sa ovogodišnjim Izvještajem o napretku.

Članstvo Crne Gore u Evropskoj uniji i NATO-u, kao i politika dobrosusjedstva i regionalna saradnja su naši strateški i spoljnopolitički prioriteti. Oni su čvrsto povezani i zavisni jedan od drugoga i zajedno predstavljaju stabilan okvir za realizaciju unutrašnjih reformi u interesu poboljšanja kvaliteta života naših građana. Dakle, dobre ocjene u izvještaju koje se odnose na vladavinu prava, kao i cjelovita slika o Crnoj Gori koju on sadrži, svakako će biti uzete u obzir prilikom donošenja odluke o upućivanju poziva Crnoj Gori za članstvo u Alijansi na ministarskom sastanku početkom decembra.

Saglasan sam sa Vama da možemo biti veoma zadovoljni ocjenama Evropske komisije o ovom dokumentu. One pokazuju da je Crna Gora i tokom ove godine napravila niz novih uspješnih koraka u ispunjavanju kriterijuma za članstvo u Evropskoj uniji. Izvještaj za 2015. godinu daje i konstruktivne preporuke koje proizilaze iz činjenice da je ulaskom u najzahtjevniju fazu pregovora Crna Gora definisala konkretne zadatke na ispunjavanju prioriteta iz evropske agende. Time se pojačavaju očekivanja kompleksnijih i kvalitetnijih rezultata u pregovaračkoj dinamici koja vodi ka konačnom cilju. Naš uspjeh se mjeri i činjenicom da smo ove godine otvorili pregovore u osam poglavlja i da postoje realni izgledi da otvorimo još dva u 2015. godini.

Istovremeno, ispunili smo početna mjerila u dodatnih pet poglavlja u kojima imamo internu spremnost za otvaranje pregovora. Konstantan i kvalitetan progres ostvarujemo u ispunjavanju političkih i ekonomskih kriterijuma. Zaokružen je normativni okvir u velikom broju poglavlja pravne tekovine, posebno u vladavini prava gdje je nastavljeno sa intenzivnim donošenjem reformskih zakona. U ovoj oblasti je najvidljiviji napredak i u izgradnji institucionalnih kapaciteta. To se ogleda u formiranju Specijalnog tužilaštva, Savjeta i Agencije za antikorupciju, specijalizovanih policijskih jedinica i restrukturiranju sudske mreže. Prepoznato je ostvarivanje bilansa rezultata u raznim oblastima vladavine prava. Zbog ovih i drugih rezultata Crna

Gora je u Strategiji proširenja istaknuta kao pozitivan primjer i potvrda da novi pristup u pregovaranju poglavlja 23 i 24 daje uspješne rezultate.

Složio bih se sa Vašom opaskom o ponašanju opozicije, dijela medija i drugih subjekata koji su gotovo sa zloradošću dočekivali ranije godišnje izvještaje Evropske komisije o napretku, ali ih ne bih posebno komentarisao. Da nam je to okupiralo pažnju, ne vjerujem da bi ostvarivali progres kakav imamo generalno, kao i u procesu evropskih i evroatlantskih integracija. Pretpostavljam da je dio opozicije razočaran i osvrptom Evropske komisije na proteste u organizaciji Demokratskog fronta. Pozivam da razmislimo da li je baš slučajno da se u proteste krenulo i uoči Izvještaja Evropske komisije o progresu i odluke o pozivu za članstvo u NATO. Svakom iole realnom odgovor je više nego jasan.

Međutim, ohrabruje činjenica da su upravo evropski partneri prepoznali stalan napredak i vodeću ulogu Crne Gore u regionu, što politički oponenti Vladi nikako ne žele da prihvate. EU je prepoznala i demokratski kapacitet naše zemlje da kao i do sada sve političke sporove rješava u okviru institucija sistema. Stoga je za sve nacionalno i politički odgovorne ljude i partije u Crnoj Gori bio očekivan izostanak podrške Brisela bojkotu Skupštine, takođe i medijacije od strane Evropske unije koji opozicija zagovara vođena uskostranačkim interesima. Zamka namijenjena državi krije se upravo u tome što bi eventualno evropsko posredovanje u rješavanju unutrašnjih političkih pitanja za zemlju u pregovaračkom procesu bilo jednako primjeni klauzule balansa. Ne vjerujem da to previđaju inicijatori ove ideje. Nažalost, dio političkih partija kao da ne shvata svoju ulogu i ne želi da prepozna svoju odgovornost u kreiranju ukupnog političkog i demokratskog ambijenta u državi. Ta odgovornost je na svim granama vlasti. Svi zajedno smo zaslužni za to kakva se slika u svijetu stvara o Crnoj Gori.

Stoga, umjesto prizivanja međunarodne medijacije, treba zrelo sagledati uzroke problema evidentnog međusobnog političkog nepovjerenja i sjesti u poslaničke klupe kako bismo povelili dijalog o svim izazovima u okviru institucija sistema. Kada je riječ o strategiji proširenja i napretku sedam zemalja koje teže

Evropskoj uniji, ovogodišnji dokument je rađen po novoj metodologiji koja omogućava preciznije čitanje i pozicioniranje svake zemlje pojedinačno /Prekid/ prema drugima. Iako su pojedini opozicioni krugovi maliciozno protumačili umjerenu spremnost Crne Gore za članstvo u većini poglavlja, ali i upoređivanih oblasti, treba znati da se radi o vremenskim ocjenama i sasvim je logično da najbolje procjene spremnosti možemo imati tek kada budemo pri kraju pregovora. Izvještaj je veoma objektivno pokazao da je Crna Gora ostvarila napredak u ključnim reformama, da bilježi stalan napredak u svim poglavljima i da nastavlja da bude lider u evropskim integracijama Zapadnog Balkana. Naravno, ocjene iz izvještaja koji je najpozitivniji od svih dosadašnjih, samo su dodatni stimulans da nastavimo još posvećenije da radimo na sveobuhvatnim reformama. To je jedini put za napredak u oblasti vladavine prava i za brži ekonomski i društveni razvoj zemlje, a time i jedini put za unapređenje životnog standarda i kvaliteta života crnogorskih građana. Očekivanja Evropske komisije biće sve zahtjevnija u godinama koje su pred nama. Vjerujem da ćemo im odgovoriti na pravi način i da će izvještaji biti sve pozitivniji kako se budemo približavali članstvu.

Na kraju da ponovim ono što sam rekao na početku, ovogodišnji izvještaj će svakako imati uticaja na odluku naših NATO partnera. Reformski zamah koji smo ostvarili u oblasti vladavine prava je zajednički imenitelj uspješnosti procesa evropske i evroatlantske integracije. Ne treba zaboraviti da smo skoro završili posao u pregovaračkom poglavlju Zajednička vanjska, bezbjednosna i odbrambena politika Evropske unije. Upravo ovi rezultati nas visoko pozicioniraju kao ozbiljnu demokratsku zemlju i kredibilnog partnera koji ostaje dosledan svojim vanjsko-političkim prioritetima. Stoga, pored očekivanog napretka u procesu pristupanja Evropskoj uniji, nedvosmisleno očekujemo poziv za članstvo u Alijansi, zahvaljujući isključivo ogromnom poslu koji je odrađen u prethodnom periodu, a koji je na korektan i precizan način prepoznat i u Izvještaju o napretku Evropske komisije. Zahvaljujem na pažnji.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vam, predsjedniče.

Kolega Simoviću, izvolite.

MILUTIN SIMOVIĆ:

Zahvaljujem.

Gospodine predsjedniče Vlade, hvala Vam na odgovoru.

Razumijem optimizam kojim saopštavate a koji je iz naslova komplementarnosti evropskih integracija i NATO integracija. Dakle, nakon nikad pozitivnijeg izvještaja Evropske komisije o napretku za očekivati je i pozitivna decembarska odluka o članstvu Crne Gore u NATO-u.

Ja bih se u ovom komentaru kratko osvrnuo na, kazao sam već i u obrazloženju našeg pitanja, vezano za poruke koje su vezane za potrebu dijaloga, a tiču se dijaloga u institucijama, tiču se implementacije izbornog zakonodavstva. Dakle, kratko podsjećanje. U ovome domu, u Parlamentu Crne Gore, uz učešće svih poslaničkih parlamentarnih partija donijeli smo čitav jedan paket zakona. Donijeli smo krovni zakon o izboru odbornika i poslanika, usvojili smo Zakon o biračkom spisku, Zakon o finansiranju političkih partija, Zakon o ličnoj karti i Zakon o lokalnoj samoupravi, posledično zbog izmjena u vođenju biračkog spiska. U međuvremenu formirane su institucije. Prije svega, formirana je Državna izborna komisija, po jednom novom modelu, kako je upisano u krovnom izbornom Zakonu o izboru odbornika i poslanika i tada smo kazali a i danas kažemo u jednoj specifičnoj strukturi, po prvi put u nekom uporednom iskustvu pored predstavnika političkih partija u Državnoj izornoj komisiji imamo dva profesionalca, odnosno jednog profesionalca koji se bira putem konkursa predsjednik Državne izborne komisije i imamo taj jedan posebni specifikum što je 11. član Državne izborne komisije predstavnik nevladinog sektora. Dakle, nešto specifično, ali ušli smo u taj model ponovo sa željom da iskažemo doprinos daljem procesu demokratizacije i u toj oblasti.

Formisana je Agencija za anतिकорупciju, koja treba da počne 1. januara 2016. godine, već je izabran Savjet te agencije i već uveliko se rade pripreme za početak rada te agencije. Ali, ono što zabrinjava je gdje nemamo iskoraka. Nemamo iskoraka upravo u onoj aktivnosti gdje je adresa i odgovornost za tu aktivnost u ovome domu, a to je formiranje privremenog odbora za praćenje implementacije izbornog zakonodavstva, ponovo iz onog naslova maja 2013. godine kada smo se dogovorili, zašto da ne kažemo, na insistiranje opozicije da se donesu ovi novi zakoni i formira to privremeno radno tijelo. Tog privremenog radnog tijela nema. I danas možemo da konstatujemo, upravo najveći kritičari implementacije izbornog zakona dolaze iz ovoga doma. Upravo od onih kojih danas ovdje nema, upravo od onih koji su najviše insistirali na formiranju tog privremenog radnog tijela.

Zbog toga, predsjedniče, zamolio bih Vas za komentar - šta su to institucije državne, vladine institucije radile po pitanju priprema za vođenje biračkog spiska, implementaciju elektronske identifikacije i sve ono što podrazumijeva spremnost nadležnih državnih institucija da adekvatno i spremno dočekamo te nove izborne datume, bilo na lokalnom ili državnom nivou.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala, kolega Simoviću.

Predsjedniče Vlade, izvolite.

MILO ĐUKANOVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine Simoviću, na posjećanju na dio njegovog obrazloženja pitanja koje mi je postavio za ovu sesiju Premijerskog sata. Nijesam previdio važnost tog pitanja, ali imajući u vidu da mi je poslanik Kaluđerović postavio to pitanje, pripremio sam detaljniji odgovor na tu temu u okviru tog odgovora.

Ipak, želeći da budem odgovoran prema interesovanju gospodina Simovića, rekao bih samo dva komentara.

Prvi je, vrlo često smo i iz domaće, pa začudilo me više i iz međunarodne javnosti dobili sugestije da se od nas očekuje puna implementacija novog izbornog zakonodavstva. Pored toga što ova konstrukcija predstavlja političku, ona predstavlja i logičku besmislicu. Besmislenost ovakve inicijative i ovakvog podsjećanja sastoji se u tome što, kao što znamo, nema novog i starog zakonodavstva, ima samo aktuelno zakonodavstvo koje je, budući da je usvojeno, po automatizmu suspendovalo staro zakonodavstvo. Dakle, nema menija sa kojeg ćemo birati šta ćemo iz novog a šta iz starog zakonodavstva. Imamo novo zakonodavstvo usvojeno u ovom parlamentu kojeg smo u obavezi svi da se pridržavamo.

Želim da kažem da smo u Vladi učinili sve i, kao što sam kazao, detaljno ću dati odgovor danas u nastavku naše sjednice, da se obezbijede sve neophodne pretpostavke za punu implementaciju aktuelnog izbornog sistema. Uvjeren sam da u izbornom sistemu kako u njegovim rješenjima, tako i u njegovoj implementaciji nećemo moći pronaći bilo kakav razlog za sumnjičenje onoga što će u konačnom biti ishod provjere demokratske volje građana Crne Gore.

Drugo, htio bih da ponovim nešto što sam kazao u jednom od odgovora u prethodnom premijerskom satu, sada u svojstvu ne predsjednika Vlade, nego predsjednika Demokratske partije socijalista. Dakle, kazao sam da smo zainteresovani da dobijemo pozitivan odgovor na naše očekivanje vezano za poziv za članstvo u NATO. U odgovoru na prvi dio pitanja gospodina Simovića, kazao sam da sam optimista i zaista sam nikad veći optimista i ubijeden sam da će Crna Gora 1. decembra dobiti poziv za članstvo u NATO. Želim da ponovim, 2. decembra smo spremni za izbore. Dakle, svjestan sam, da još jednom i to ponovim, da to ne zavisi samo od nas i da datum izbora treba da utvrdimo konsenzualno u Parlamentu i da prethodno treba da /Prekid/ da su materijalne i sve druge pretpostavke za realizaciju izbornog procesa u skladu sa aktuelnim

izbornim zakonodavstvom obezbijeđene. Ali, želim da budete potpuno sigurni, politička volja Demokratske partije socijalista je tu, da idemo na izbore u skladu sa izbornim sistemom koji smo ovdje utvrdili u datumu oko kojeg postignemo najširi mogući konsenzus zato što mislimo da nakon članstva u NATO nema prečeg interesa za Crnu Goru nego da kroz izbore dođe do neupitno legitimne autoritativne, kompetentne i efikasne vlasti koja će nastaviti da se bavi pitanjima daljeg demokratskog i ekonomskog razvoja naše države. Zahvaljujem na pažnji.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala, predšedniče Vlade.

Idemo dalje. Ja sam najavio kolegu Kaluđerovića, a poslije njega će koleginica Draginja Vuksanović iz Socijaldemokratske partije.

Kolega Kaluđeroviću, imate pravo na pitanje koje je u ovom slučaju malo složenije. Ja sam pokušao da svoju sposobnost pronalaženja opštih pojmova iz manjih pojmova iskoristim, ali tu ipak ima najmanje tri do četiri pitanja.

Izvolite, premijer je spreman da odgovara i u toj formi, ali ubuduće da pazimo da to ipak bude samo jedno cjelovito pitanje. Izvolite.

VELIZAR KALUĐEROVIĆ:

Hvala Vam, gospodine predsjedniče.

Poštovana Skupštino, poštovani građani, gospodo iz Vlade,

Ja sam, koristeći pravo koje pripada Klubu samostalnih poslanika, za ovaj Premijerski sat, postavio premijeru sljedeće pitanje:

Što ste kao predsjednik Vlade konkretno preduzeli da se rasvijetli afera "Listing", odnosno afera "Pahuljica", imajući u vidu da je od nastanka afere proteklo četiri godine i da se akteri, odnosno proizvođači afere vezuju za bezbjednosni sektor Crne Gore, a tom aferom teško je bio optužen tadašnji premijer gospodin Igor Lukšić kojega ste, ubrzo nakon afere, na mjestu premijera zamijenili upravo Vi?

Dijelite li ocjenu da postoji uzročno-posljedična veza između datih ocjena da, citiram "postoji manjak profesionalnih potencijala i značajan nedostatak tehničke opremljenosti službi bezbjednosti, kao i da je bezbjednosni sistem doživio najozbiljnije zastoje proteklih godina, a bezbjednosni problemi se gomilaju u vidu jačanja organizovanog kriminala", na jednoj strani, i sumorne stvarnosti u kojoj imamo trideset nerasvijetljenih ubistava, pljačkaške privatizacije sa direktnom štetom po državu koja se mjeri stotinama miliona evra, ogromno socijalno raslojavanje u društvu koje za rezultat ima najveći jaz između 20 multimilionera i preko 10% građana Crne Gore koji žive u bijedi, na drugoj strani?

Da li ste se kao predsjednik Vlade uključivali u problematiku ozbiljnog kašnjenja izvršavanja Zakonom o specijalnom državnom tužilaštvu propisane obaveze formiranja posebnog policijskog odjeljenja i postavljanja njegovog rukovodioca koji treba da budu snažan alat i ključna policijska podrška Specijalnom državnom tužilaštvu u otkrivanju i procesuiranju teških krivičnih djela iz oblasti organizovanog kriminala, visoke korupcije, pranja novca, terorizma i ratnih zločina i koji su razlozi kašnjenja u formiranju Policijskog odjeljenja i imenovanju njegovog rukovodioca?

Kada prethodno navedenom dodamo da se u Crnoj Gori gotovo dvije prethodne godine nijesu mogli održati legalni izbori zbog izbjegavanja Vlade da izvrši obaveze propisane izbornim zakonodavstvom, cijenite li da su prethodno pobrojani a neriješeni izuzetno ozbiljni problemi u svakom demokratskom društvu dovoljan razlog da predsjednik Vlade podnese ostavku i hoćete li i Vi tako postupiti, dajući konkretan lični doprinos ukupnim naporima da Crna Gora napravi demokratski iskorak koji je toliko nužan na putu ka članstvu u Evropskoj uniji?

U okviru dva minuta koje imam na raspolaganju za kratko obrazloženje ovog pitanja, priznajem i prihvatam predsjedniče opasku Vašu da u ovom pitanju u širem smislu ima moguće i određenih potpitanja, ali su ipak dio jednog ukupnog kompleksa i vjerujem da neće biti problema da se i tako shvate.

Krajem 2011. godine, samo da podsjetim, tadašnji premijer gospodin Igoru Lukšić i ministar Milan Roćen su osumnjičeni da su imali telefonsku komunikaciju sa dvije osobe koje su svjetski poznate, tako da kažem, iz kriminalnog miljea Šarić i Keljmendi, oni su to naravno negirali, ali za ovih proteklih četiri godine nema, koliko je meni poznato, efekta završetka te afere. Dakle, ni oko toga ko su nalogodavci, ni ko su izvršiooci, a bilo je i to od strane visokih zvaničnika lociranja onih koi su to realizovali upravo u okviru bezbjednosnog sektora. Mislím da ukupna demokratska javnost traži konkretan odgovor na ovo pitanje, a ovo Vaše pitanje nadam da će biti dodatni podstrek i Vrhovnom državnom tužilaštvu da taj predmet nikako ne drži u ladici, nego da nastavi da ga rasvijetli i da počiniocce krivičnog djela privede pravdi.

Ocjenu koju sam citirao, gospodine predsjedniče Vlade, da postoji manjak tehničkih i kadrovskih potencijala i da zbog toga u zadnjim godinama jača organizovani kriminal nijesam ja saopštio iako sam sa njom apsolutno saglasan, nego sam citirao stavove sa tijela kojem Vi rukovodite. To se nije moglo desiti slučajno i to nije prirodan proces, nego, po mom sudu, nedostatak političke volje da se ovo društvo uhvati ukoštac sa velikim problemima koje ima u sferi borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala.

Postavio sam i pitanje vezano za činjenicu da smo prije više od osam mjeseci usvojili novi Zakon o Specijalnom državnom tužilaštvu, da smo prije pet mjeseci izabrali glavnog specijalnog državnog tužioca, ali nijesmo postupili po jednoj izuzetno važnoj zakonskoj normi - da se formira policijsko odjeljenje kao izuzetno značajna policijska podrška u radu Specijalnog državnog tužilaštva. Takođe, na jedno od mojih prethodnih pitanja odgovoreno mi je za mene neprihvatljivim stavom da će se povezati Specijalno državno tužilaštvo sa bazama podataka nadležnih državnih organa koje i te kako imaju doticaja sa praćenjem i otkivanjem učinilaca krivičnih djela, dakle sa elektronskom bazom podataka u prvom kvartalu 2017. godine. Mislím da nema nikakvog opravdanja da se te stvari toliko odlažu. Hvala i izvinite zbog prekoračenja.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Izvolite.

MILO ĐUKANOVIĆ:

Gospodine Kaluđeroviću,

Vaša pitanja, naglašavam množinu prepoznajući uspostavljenu praksu jednog broja poslanika da se premijeru ne postavlja pitanje već niz pitanja u okviru Premijerskog sata, pre nabregavaju činjenicu da je Crna Gora institucionalna izgrađena država i da njene institucije uredno funkcionišu. Takva praksa nameće potrebu da još jednom potenciram činjenicu da sam kao premijer ove i ranijih vlada zajedno sa ostalim članovima inicirao i realizovao kontinuirane aktivnosti na snaženju vladavine prava, ekonomskom i demokratskom razvoju, zaštiti osnovnih ljudskih prava i sloboda, izgradnji i jačanju crnogorskih institucija, što za rezultat ima evidentan napredak crnogorskog društva u svim oblastima, jasno prepoznat od strane naših ključnih međunarodnih partnera. Stoga bilo bi logično da odgovor za Vaše prvo pitanje tražite od institucija u čijoj je nadležnosti, saglasno ustavnoj podjeli vlasti. To svakako nijesu institucije izvršne vlasti. Siguran sam da je i u Vašem saznanju činjenica da je predmet u medijima poznat kao afera „Listing“ ušao u nadležnost tužilaštva još znatno prije nego što sam se krajem 2012. godine nakon parlamentarnih izbora vratio u Vladu.

Podsjećam i na činjenicu da je promptnim odgovorom nadležnih institucija ta neistina podmetnuta tadašnjem predsjedniku Vlade i ministru inostranih poslova, kao i sve prethodne u samom startu jasno prepoznata kao takva, prije svega djelovanjem Uprave policije i adekvatno procesuirana. Bili smo svjedoci, nažalost, u kontinuitetu da se ovakve i slične afere zakonomjerno konstruišu i lansiranju uvijek kada se Crna Gora nalazi pred realizacijom nekih od svojih strateških ciljeva, kao i da su po nepisanom pravilu za njihovu medijsku prezentaciju zaduženi uvijek isti obavještajno-informativni krugovi. Tako je bilo i u ovom slučaju. Kao što znamo iz iskustva, potpuno i efektno demontiranje

ovakvih konstrukcija traži vrijeme i punu profesionalnu posvećenost. Uostalom, bili smo akteri nekih od afera, ja obavezno kao meta, vi kao dio političkih struktura kojima ste tada pripadali, a koje su u političkoj eksploataciji tih neistina vidjeli šansu za ostvarenje svojih političkih ciljeva. Bezmalobol decenija je bila neophodna da dobijemo sudske epiloge u stranim državama koje su raskrinkale notorne neistine o Crnoj Gori, njenim institucijama i o meni lično.

Danas su u zasluženol penziji kreatori, podržavaoci, nerealno ambiciozni karijeristi, jednom riječju, neuspješni promoteri većine takvih obještajno-političkih konstrukcija. Argumentovan i efikasan odgovor nadležnih institucija na navedene pojave jedina je djelotvorna poruka svima koji bi mogli pomisliti da i ubuduće ponove ovakav gnusan naum da se sličnim podmetanjima obračunavaju sa pojedincima koji im nijesu po volji i da na taj način stiču nezasluženi politički profit. Jedina ocjena koju mogu sa saopštiti na Vaše drugo pitanje koje takođe pati od zamjene teza je da svi naši napori kako u bezbjednosnom sektoru, tako i na polju izgradnje Crne Gore kao države socijalne pravde za rezultat imaju evidentan napredak crnogorskog društva u svim oblastima, rezultat koji je jasno prepoznat kroz objektivne ocjene kvaliteta do sada pređenog evropskog i evroatlantskog puta Crne Gore. I to, siguran sam, nije nepoznanica za Vas. Kao član ovog doma, znate da se implementacija strateških dokumenata i akcionih planova u oblasti unutrašnjih poslova odvija u skladu sa projektovanim rokovima, sa fokusom na realizaciji obaveza utvrđenih i Akcionim planom za poglavlje 24, posebno onih mjera koje se tiču jačanja administrativnih i materijalno-tehničkih kapaciteta u oblasti borbe protiv organizovanog kriminala i korupcije.

U odnosu na paušalne konstatacije u Vašem drugom pitanju, ponoviću sugestiju datu nekim Vašim kolegama ranije, da pomognete Vladi i državi tako što bi Vaša zapažanja konkretizovali i uputili nadležnim državnim organima. Dakle, još jednom pozivam sve koji imaju neka saznanja o navodno pljačkaškim privatizacijama i sličnim nezakonitim aktivnostima da se kao odgovorni građani i

politički subjekti obrate institucijama sistema i ponude dokaze za te i takve optužbe.

Što se tiče trećeg pitanja, podsjećam Vas da je u Zakonu o specijalnom državnom tužilaštvu precizno utvrđena procedura postavljanja rukovodioca specijalnog policijskog odjeljenja. Dakle, njega ne postavljamo ja, kao predsjednik Vlade, već direktor Uprave policije, uz saglasnost glavnog specijalnog tužioca.

Prema mojim saznanjima, direktor Uprave policije inicirao je i uputio više predloga za postavljanje rukovodioca specijalnog policijskog odjeljenja. Ta procedura je u toku, vjerujem, sa skorim uspješnim epilogom i kvalitetnim kadrovskim rješenjem.

Na kraju, a vezano za Vaše konstatacije iz četvrtog pitanja u odnosu na obaveze propisane izbornim zakonodavstvom, mogu reći da je Vlada učinila sve da se odluke donijete u ovom Parlamentu nesmetano realizuju. Dakle, iz ugla nadležnosti Vlade, nema smetnji za implementaciju obaveza Ministarstva unutrašnjih poslova i Zakona o izboru odbornika i poslanika i Zakona o biračkom spisku.

Imajući u vidu da su, shodno zaključku Vlade Crne Gore, broj 08-2089 od 11. septembra 2014. godine, koji je inoviran zaključkom broj 08-2508 od 22. oktobra 2015. godine, Ministarstvu unutrašnjih poslova dodijeljena finansijska sredstva u iznosu od 1.495.010 eura. Predlogom budžeta za 2016. godinu, za potrebe Državne izborne komisije planiran je iznos od 1.400.000 eura, uz mogućnost da se eventualni vanredni troškovi finansiraju iz tekuće budžetske rezerve. Isporuka opreme i softversko rješenje za elektronsku identifikaciju birača biće realizovani do kraja tekuće godine.

Takođe, prema informacijama kojima raspolazem, rok za isporuku opreme za pakovanje i slanje obavještenja poziva za glasanje je januar 2016. godine.

Gospodine Kaluđeroviću, ne po prvi put odgovornost za rješenje u kompleksnom izbornom zakonodavstvu, pa i za greške prilikom njegovog

donošenja želi se adresirati Vladi Crne Gore, iako je dobro poznato da se Vlada odavno odrekla normativne inicijative u ovom dijelu pravnog sistema i da izborna zakonodavstva pripremate i donosite u ovom domu, najčešće konsenzusom. Još su svježija sjećanja na prošlogodišnje lokalne izbore, koji su i pored jasnih upozorenja Vlade da se za tu priliku donešenim zakonima diskredituje značajan korpus osnovnih prava i sloboda građana, zahvaljujući političkom nasilju većine u Skupštini, sprovedeni su s punom sviješću o njihovoj neustavnosti. Zato vjerujem, nikog ne treba čuditi odgovor građana, na takvom činjenju koji se ogleda u jačanju podrške politici i njenim nosiocima koji ukazuju na kršenje građanskih prava.

Upravo ovakve pojave nas dovode do toga da često govoreći o povjerenju u izborni postupak posežemo za zamjenom teza. Vjerujem da je krajnje vrijeme da za svoje političke neuspjehe i neostvarena izborna očekivanja prestanemo kriviti izborni sistem, kojega sami zajedno propisujemo u ovom domu, ili da opravdanje pokušamo naći u navodnim uzurpacijama od strane aktuelne vlasti, pa da pritom previđamo da u svojoj političkoj ponudi ne nudimo bilo kakvu alternativnu viziju, osim što se najčešće vođeni sujetama, samo politički usitnjavamo i množimo nove stranke upitne političke referentnosti.

U odnosu na Vaše posljednje interesovanje a koje dovodi u pitanje moj mandat kao predsjednika Vlade, znam da ne sumnjate da ću se kao i u svim dosadašnjim prilikama odgovorno odnijeti prema datom povjerenju i prema najvažnijim državnim interesima.

Zahvaljujem na pažnji.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vam.

Što je više pitanja, Vi manje prekoračujete, tako da je sugestija poslanicima da postavljaju više pitanja.

Izvolite, kolega Kaluđeroviću.

VELIZAR KALUĐEROVIĆ:

Prvo da odbacim kao neistinito da sam ja ili neko sa kim sam blisko saradivao od kada se bavim politikom bio akter bilo kakvog proizvođenja neistinitih afera ili bilo kakvih afera, gospodine Đukanoviću. Vi pokušavate da etiketirate, svjesni činjenice da ne možete pružiti odgovore koji pripadaju predsjedniku Vlade da na njih odgovori.

Pozvali ste me i biću Vam konkretniji, kada je u pitanju afera "Listing", svjedoci smo i to su činjenice, da ni četiri godine nakon što je nastala da afera, a bili su osumnjičeni, da ne kažem teško optuženi, tadašnji aktuelni premijer gospodin Lukšić i ministar inostranih poslova gospodin Roćen, da su imali telefonsku komunikaciju sa ljudima koje javnost optužuje iz kriminalnog miljea.

Dakle, imam kao član Odbora za bezbjednost i odbranu detaljnu informaciju od Državnog tužilaštva koja je vezana tamo negdje do 2003. godine. I pozivam sve i Vas, gospodine Markoviću, koji ste obavijestili Državno tužilaštvo da je Visbaden odbio da vrši ekspertizu opreme sa koje je elektronska pošta poslata, i to je ona afera "Pahuljica", a osoba koja je ozbiljno osumnjičena da je vlasnik uređaja sa kojeg je pošla ta elektronska pošta je, gospodine, građanin koji je vlasnik jednog ugostiteljskog objekta u kojem ste Vi i još jedan broj visokih funkcionera vlasti veoma česti gosti. Valjda bi nam i taj detalj mogao biti interesantan, neću izgovarati njegovo ime, a ako budem na to prinuđen, i to ću učiniti naravno, jer to piše u papirima koje nam je dostavilo Vrhovno državno tužilaštvo.

Oko formiranja policijskog odjeljenja, kao predsjednik Vlade, kao predsjednik DPS-a, kao nesporno najuticajnija politička ličnost u ovom trenutku u Crnoj Gori, kao ne interesuje Vas što se osam mjeseci ne implementira Zakon o specijalnom državnom tužilaštvu. Što glavni specijalni tužilac nema ključnu polugu za podršku iz policije da se formira to specijalno policijsko opredjeljenje. To se Vas ne tiče, Vi na to nemate nikakvog uticaja. To što se odlaže za 2017.

godinu, a tada možda još i za kasnije, da se izvrši zakonom propisana obaveza da se specijalno državno tužilaštvo poveže na baze podataka i Uprave za sprečavanje pranja novca i Agencije za sprečavanje korupcije i Uprave carina i katastarske evidencije, što je po prirodi stvari nužno da bi se obavljali izuzetno zahtjevni poslovi, koji stoje pred specijalnim državnim tužilaštvom. To ćemo odložiti, neka prođe još koja godina. To nije problem.

Ja sam napravio direktnu međusobnu korelaciju, ocjena iza kojih ste i Vi, gospodine Đukanoviću, stali, da imamo značajan kadrovski i tehnički deficit u službama bezbjednosti i da je zapaženo da zadnjih godina zbog toga jača organizovani kriminal. Nažalost, to su ocjene koje stoje i kojih je čitavo ovo društvo svjesno. Ali, Vi kao predsjednik Vlade, i Vlada, i predsjednik partije na vlasti ne činite gotovo ništa da se stvari u tom dijelu poprave. I zadnji izvještaj Evropske komisije nam ukazuje da nema dovoljno efektivnosti u borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala.

Dakle, zbog toga kao proizvod imamo, između ostalog, najveći socijalni jaz u Evropi u Crnoj Gori, između 20 multimilionera, čija se imovina procjenjuje na dvije milijarde dolara u prosjeku, imovina tih 20 multimilionera je cirka 100 miliona dolara i 10% građana koji žive ispod linije siromaštva, ili prevedeno i jednostavnije rečeno, koji žive u bijedi. Imamo procese privatizacije. Pozivate me, evo da vam konkretno kažem.

Novi vlasnik imovine Kombinata aluminijuma se ruga Crnoj Gori, izašao je prije nekoliko mjeseci i pokazao uplatnicu da je uplatio i preostali iznos kupoprodajne cijene od 13,9 miliona evra. Ne čudi to mene od njega da on to pokuša da proda ukupnoj javnosti, ali je neshvatljivo i neprihvatljivo da Vlada to prihvata. Kada je kolega Mladen Bojanić pitao stečajnog upravnika Kombinata jesu li te pare legle na račun i postale dio stečajne mase Kombinata aluminijuma, koji, uzged budi rečeno, 150 miliona duguje državi Crnoj Gori koji će, što ono kažu ostati nažalost nenaplaćeni, odgovoreno je, nijesu, nego su na prolaznom računu Zapad banke, pa se čeka da se završe svi sporovi koje vodi Kombinat aluminijuma. To znači ko zna kada. Je li to odgovor, je li to pravi

odnos Vlade Crne Gore prema sopstvenoj imovini? Da pomenem ako može još minut, predsjedniče.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Minut može, ali ne više.

VELIZAR KALUĐEROVIĆ:

Najavljuje se prodaja većinskog paketa akcija Instituta "Simo Milošević", cijena 10 miliona. Prvo da podsjetim u januaru o.g. ste na potpuno nezakonit način proglasili taj novi tim tenderske procedure za prodaju i tog instituta, i novog duvanskog, i Montenegro airlinesa itd. I to je učinio niko drugi nego sekretar Savjeta za privatizaciju. Potpuno nezakonito tvrdim kao pravnik, ali ćemo nadam se to dokazati na Upravnom sudu koji pet mjeseci ćuti, gospodine ministre pravde, u vezi sa ovom problematikom. Donio je rješenje sekretar Savjeta za privatizaciju, koji je uzgred budi rečeno već tri mjeseca u pritvoru. Prodajete za 10 miliona Institut "Simo Milošević", koji ima preko 200 hiljada kvadrata zemlje na pjeni od mora, koji ima više od pola vijeka tradicije zna se kakve, u čijem sastavu je i vila koja je poznata u javnosti kao Titova vila. Da napravim samo jednu komparaciju i sa tim ću završiti, 10 miliona je manje od onog što je presudom Višeg suda u Podgorici dosuđeno građaninu Acu Đukanoviću po osnovu izgubljene dobiti, što nije dvije godine mogao da gradi objekat na lokaciji Limenka, a ta lokacija je površine 7.000 i 800 kvadrata ili tridesetak puta manja od površine zemljišta koje pokušavate da prodate inostranom partneru za ...

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vam. Imamo opet dosta pitanja. Izvolite.

Ja sam Vas pohvalio da ste bolji kad je više zadataka.

MILO ĐUKANOVIĆ:

Šalim se, biće vrlo kratki odgovori.

Gospodine Kaluđeroviću, nema potrebe da demantujete nešto što nijesam rekao. Vi ste demantovali da sam Vas optužio da ste bili akter konstruisanja afere. Ponoviću Vam, da se razjasnimo, uostalom bili smo akteri ja obavezno kao meta, Vi kao dio političkih struktura kojima ste tada pripadali, a koje su u političkoj eksploataciji tih neistina vidjele šansu za ostvarenje svojih političkih ciljeva.

Da Vas podsjetim, bili ste član poslaničkog kluba Socijalističke narodne partije u vrijeme kada je ne samo Vaša partija pokretala pitanje takozvane duvanske afere, nego jedan Vaš kolega iz Vašeg poslaničkog kluba žurio je u Bari da odnese navodnu dokumentaciju o velikoj pljački i zloupotrebi. Podsjetiću Vas, takođe, ono što sam kazao u odgovoru na Vaše pitanje, dvijema presudama nezavisnog italijanskog pravosuđa, na koje nadam se ja nisam mogao uticati, je potpuno obesmišljena ta konstrukcija. Najprije presuda tadašnjem ministru finansija kojom je oslobođen optužbe, a drugo odustajanjem od strane tužilaštva od strane jednog od prvooptuženih, gospodina Subotića, dijela tužbe prema njemu. Dakle, ne demantujte to što nijesam rekao, ali potrudite se da razumijete ono što sam precizno kazao.

Drugo, oko listinga i Visbadena, nemam takva saznanja, nijesam se time zanimao, kao što sam Vam kazao bio sam tada van vlasti. Ko se obraćao Visbadenu, šta je odgovorio Visbaden to je u nadležnosti onih koji komuniciraju sa tom institucijom. Naravno, to Vam ja ne mogu ni na koji način ograničiti.

Što se tiče Vašeg poziva meni da ja presijecam pitanja dosadašnje neusaglašenosti kadrovskog rješenja za rukovodioca specijalnog policijskog odjeljenja, vrlo jasan odgovor - neću to činiti, jer znam da bi nakon što bi to učinio uslijedila vaša optužba da sam autokrata koji je supstituisao institucije sistema. Institucije sistema će morati da obave svoj posao. Dakle, direktor policije treba da predlaže, specijalni državni tužilac da da saglasnost i da se nakon toga obavi imenovanje. Naravno, u mjeri političke odgovornosti sam

spreman da u najboljoj mogućoj komunikaciji sa jednim i sa drugim doprinesem savjetodavno, ali nikako dalje od toga.

Što se tiče informatičkog povezivanja specijalnog državnog tužilaštva, osnovno je pitanje da li postoje neka materijalna ograničenja da se specijalno tužilaštvo poveže sa bazama podataka koje su neophodne za njegov rad. Uvjeravam Vas da ne postoje. Prema tome, sve ostalo je u domenu raspoloživih kapaciteta za obavljanje tih poslova, koji su, složićemo se, veoma važni za efikasno vršenje te funkcije. Govorili ste i o tome da li imamo kadrovski deficit u našem bezbjednosnom sektoru i pozvali ste se na moje konstatacije. Ne jednom, gotovo svaki put kada sam prisutan u ovom Parlamentu i kada god javno govorim o tome ističem da imamo ozbiljan deficit u svim strukturama, dakle, i u bezbjednosnom sektoru. A da to nije naša specifičnost, dozvolite samo da vam kažem jednu informaciju. Nakon ovog što se dogodilo u Parizu prije dva dana, francuska Vlada je predložila da se u njihov sistem bezbjednosti uključi novih 2.000 ljudi. Prema tome, biće da u suočavanju sa sve komplikovanijim bezbjednosnim izazovima sve vlade, ne samo crnogorska Vlada imaju potrebu da dodatno materijalno i kadrovski snaže svoj bezbjednosni sektor.

Oko vaših teza o 20 multimilionera koji su bogati pojedinačno, razumio sam, u milijardama u Crnoj Gori, moram da Vam kažem najiskrenije, ništa ne znam. Ništa ne znam i volio bih da mjesto toga izađete sa jednim imenom i da kažete, evo umjesto 20 znam jednoga koji je makar multimilijarder, pa da ne govorimo o tome kako je do toga došao. Znači, ja mislim da je to čista iluzija, da je to čista izmišljotina, da ne postoji niko ni približno vrijedan tom novcu u Crnoj Gori, a volio bih da sam predsjednik Vlade bogatijeg nego siromašnijeg društva. Bio bih srećan kada bi smo imali pet ili 10 ili 15 ljudi koji se bore za mjesto na Forbsovoj listi, jer bi smo na taj način lakše rješavali razvojne deficite koje imamo u Crnoj Gori.

Što se tiče pitanja navodne prevare aktuelnog vlasnika imovine KAP-a, nije riječ ni o kakvoj prevari. Znači, taj čovjek je apsolutno korektno ispunio sve

svoje obaveze prema državi. Dakle, ne znam koliko ste u toku sa tim finansijskim operacijama, ali nije prvi put ni u slučaju privatizacija koje smo mi radili da se od strane kupca uplati novac na takozvani .... račun do trenutka dok država ne ispuni svoje obaveze. Zašto bi država bila privilegovana da joj neko vjeruje na časnu riječ? Znači, država nije ispunila svoje obaveze, a on je odvojio novac i stavio ga na .... račun, izolovao ga, dakle, on ga ne može upotrebljavati. On tamo sada stoji i čeka da mi realizujemo neke preduslove da bi se taj novac mogao prenijeti na naš račun. Jedan od preduslova je da oslobodimo dio njegovog placa u blizini Kombinata aluminijuma u kojem sada stanuje jedan broj porodica u stanju socijalne potrebe. Ne može za to valjda on biti odgovoran.

Što se tiče Instituta "Simo Milošević", možemo mi s prstom na čelu razgovarati o tome koliko vrijedi neka imovina, ali rekao bih da smo kao ozbiljni i odgovorni ljudi obavezni da slušamo ono što su nam signali sa tržišta. Ne mogu sad da se sjetim, da li tri ili četiri neuspješna tendera za prodaju Instituta "Simo Milošević" imamo. Dakle, u trećem ili četvrtom ili već petom pokušaju smo dobili ponudu nešto više od deset miliona. Možemo mi misliti o sebi da vrijedimo koliko god hoćemo. Vrijedimo onoliko koliko to pokaže objektivna slika na međunarodnom tržištu. Ne vidim, iskren da budem, nikakvu vezu između toga i sudskog procesa u kojem su se našli država Crna Gora i Aco Đukanović. O tome sam odgovorio već više puta na postavljena pitanja tokom premijerskog sata. Moja sugestija vama, Parlament ima razne svoje nadležnosti, ne samo da organizuje premijeski sat u kojem učestvuje predsjednik Vlade. Parlament ima mogućnost da kod podnošenja godišnjeg izvještaja o radu sudova, kod podnošenja godišnjeg izvještaja o radu tužilaštava, pita predsjednicu Vrhovnog suda ili državnog tužioca o svim onim pitanjima koji su iz njihove nadležnosti. Ne vidim da bih imao bilo kakvu obavezu da odgovoram u odnosu na ta pitanja.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Samo ako je povreda Poslovnika. Da čujemo.

VELIZAR KALUĐEROVIĆ:

Gospodine predsjedniče, da obavijestim Vas, a preko Vas i ovaj dom i ukupnu javnost koja prati naš rad, Izvještaj Komisije za ispitivanje navoda koji su bili u zagrebačkom "Nacionalu" je dokument koji je usvojio ovaj dom. Dakle, dokument ove Skupštine, a Vuksan Simonović je pošao i napravio međunarodnu saradnju sa tužilaštvom u Bariju, po zaključku ove Skupštine. Nije pošao kao izdajnik, jer ni njemu, niti njegovoj porodici, niti ikom njegovom to ne priliči, nego je radio izuzetno značajan posao.

Samo ću podsjetiti na jedan detalj iz tog izvještaja koji je ta komisija u izuzetno teškim uslovima ostvarila. Dakle, ima podatak, Rješenje Ministarstva trgovine iz tog perioda da se odobrava izvoz 600 000 .... cigareta na Maltu, vrijednosti 180 miliona dolara. Nikada od Malte zvanično dobijeno obavještenje da je ta isporuka nije tamo stigla. To je samo jedan djelić u kamenčiću ogromnog bezakonja koje se tada dešavalo.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala.

Želite li Vi nešto da dodate?

Izvolite, predsjedniče Vlade.

MILO ĐUKANOVIĆ:

Ne mogu se sada sjetiti, poodavno je bilo, da li se mogla omaći i takva glupost Parlamentu da donese Zaključak o kojem je sada govorio poslanik Kaluđerović. Čini mi se da ne, ali možemo to provjeriti. Da ne bismo veličali lik i djelo nekoga ko je odavde otišao kao denucijent i kao politički šarlatan.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Molim Vas, kolega Kaluđeroviću. Kolega Kaluđeroviću, dao sam Vam riječ.

MILO ĐUKANOVIĆ:

Naravno, to govorim sto puta i Vama i njemu i svima koji su to radili, kao denucijent i kao politički /Prekid/ koga je demantovao, niko drugi do italijanski sud rekavši vam "bavili ste se ćoravim poslom". Konstruisali ste za domaću političku potrebu, pokušali da zloupotrijebite italijansko pravosuđe koje vam se nasmijalo u lice.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Molim vas bez dobacivanja.

Koleginice Vuksanović, dako se vratimo na domaći teren, da ne plivamo između Italije i Crne Gore.

Izvolite.

DRAGINJA VUKSANOVIĆ:

Zahvaljujem, predsjedniče.

Uvaženi gospodine Đukanoviću,

U ime kluba Socijaldemokratske partije, a u skladu sa članom 187 Poslovnika Skupštine Crne Gore, postavljam Vam sljedeće pitanje:

Koje je sve privatizacione i koncesione aranžmane Vlada sklopila u prethodnoj deceniji, koji su od njih realizovani, u kojoj mjeri i koji su postignuti efekti? Koji od tih privatizacionih i koncesionih ugovora nijesu djelimično ili u cjelosti realizovani, šta je Vlada u svakom od tih slučajeva i u kom roku preduzela zbog nepoštovanja ugovornih obaveza?

Obrazloženje:

Crna Gora je u protekloj deceniji privatizovala značajan dio privrednih sistema, koja su u ranijem političko-ekonomskom sistemu bila u društvenom ili

državnom vlasništvu, ili, kako to danas kažemo sa teorije prava, državnoj svojini.

Da li sa ove vremenske distance možete dati ocjenu koji su efekti tih privatizacija - po ukupni ekonomski razvoj, zapošljavanje naših sugrađana, rast proizvodnje, povećanje izvoza, osvajanje novih tehnologija u inidustriji i slično?

U susret valorizaciji preostalih ekonomskih i prirodnih potencijala, neophodno je napraviti analizu dosadašnjih iskustava, kako se ne bi slične ili eventualno iste greške ponavljale u budućnosti.

Želim da ukažem da ste na konstitutivnoj sjednici novoizabrane Vlade Crne Gore ukazali na neophodnost da se u najskorijem roku napravi realna ocjena ostvarenja privatizacije i koncesione politike i realizovanih aranžmana. Tada ste saopštili, citiram: "Tamo gdje se utvrdi da partneri nijesu ispoštovali ugovorne obaveze, treba povući veoma odlučne poteze u pravcu raskida nezadovoljavajućih aranžmana i pune valorizacije razvojnih potencijala".

U tom smislu, postavila sam i svoje poslaničko pitanje u ime kluba Socijaldemokratske partije. Molim Vas da mi odgovor dostavite i u pisanoj formi. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala, koleginice.

Predšedniče Vlade, izvolite.

MILO ĐUKANOVIĆ:

Poštovana gospođo Vuksanović,

Privatizacija u Crnoj Gori je dio procesa tranzicije kroz koji su prošla sva društva slična crnogorskom. Ni u jednoj zemlji taj proces nije protekao idealno. U suočavanju sa izazovima otvorenog tržišta platili smo, rekao bih, sve dospjele fakture, istorijsko zaostajanje, neznanje, neiskustvo, političku nestabilnost regiona, globalne tržišne poremećaje. Pa ipak, sa svim slabostima, ovo je put kojim smo morali proći.

Očekivano, privatizacija je na prostoru ex Jugoslavije bila i dodatno socijalno i psihološki tegoban proces jer je značila napuštanje dvije ideološke iluzije utemeljene u periodu socrealističkog razvoja, o kolektivnom, radničkom, vlasničkom imovinom i o apsolutnoj socijalnoj sigurnosti nezavisno od rezultata rada kolektiva u kom je pojedinac zasnovao svoju egzistenciju. Naravno, kao ni drugdje, svaki pojedinačni privatizacioni aranžman nije rezultirao efektima koje smo željeli, jer tokom procesa nijesu se adaptirali samo građani. Zrijevalo je i iskustvo kod donosioca odluka.

Proces privatizacije u Crnoj Gori, započet svojinskom i upravljačkom transformacijom ranih 90-ih, nastavljen je u vremenu tranzicionih političkih i ekonomskih šokova i praćen globalnom ekonomskom krizom traje do danas. Nakon početnog modela takozvane fondovske privatizacije, sproveli smo vaučersku, odnosno insajdersku privatizaciju, što je uz sve nedostatke vezane prije svega za ulogu glavnih aktera privatizacionih fondova, doprinijelo pozitivnoj percepciji o pravičnosti procesa. U prethodnoj deceniji privatizaciju smo realizovali vodeći računa o specifičnostima svakog preduzeća, gdje su pitanja prava zaposlenih uvijek bila u prvom planu, pa je crnogorski model imao jako naglašenu socijalnu komponentu. Privatizacija se u ovom periodu obavljala dominantno putem međunarodnih javnih tendera, u skladu sa zakonom i planom privatizacije, što nepobitno govori o transparentnosti postupka. Danas argumentovano možemo reći da je proces privatizacije u Crnoj Gori u finalnoj fazi. Do sada je privatizovano više od 85% kapitala državnih preduzeća. U periodu od 2005. do 2015. ugovorili smo 637,3 miliona eura kroz kupoprodajne cijene i milijardu i 262 miliona eura investicija kroz privatizacione ugovore i ugovore o turističkoj valorizaciji državne imovine. Od 2005. do 2015. privatizovano je 40 kompanija, a upravo u ovoj dekadi imali smo dvije najbolje privatizacione godine, 2005. i 2009. godinu. Ovakvom politikom Crna Gora je u poslednjoj deceniji ostvarila veliki napredak. Bruto društveni proizvod perkapita, time i životnih standarda u Crnoj Gori se gotovo udvostručio sa 2.900 eura u nominalnom iznosu u 2005, na 5.560 eura u 2014. godini, uprkos dvostrukoj

recesiji 2009. i 2012, uzrokovanoj svjetskom finansijskom i ekonomskom krizom i padom koji se dogodio u ekonomiji euro zone.

U Izvještaju Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2015. konstatovano je da je proces privatizacije napredovao, kao i da je ovu godinu karakterisao porast investicija iznad projektovanog nivoa, uz optimističnu procjenu da će se ovaj trend nastaviti. Zato, s posebnom pažnjom, govorimo o efektima privatizacije koje treba posmatrati u širem kontekstu. Posjećanja radi, sredstva od privatizacije posredstvom državnih institucija, prije svega, Investiciono-razvojnog fonda i Zavoda za zapošljavanje korišćena su za podsticanje i razvoj malih i srednjih preduzeća, kreiranje novih radnih mjesta, jačanje penzionog fonda, dok je dio prihoda usmjeravan za rješavanje socijalnih problema, restrukturiranje i podršku privredi.

Realni rast bruto-društvenog proizvoda u posljednjih 10 godina bio je prosječno 3,2% godišnje, uz doprinos stranih direktnih investicija, dobrim dijelom generisanih kroz privatizaciju, godišnje oko 19%. Povećan je broj noćenja turista zahvaljujući investicijama u turizmu, između ostalog i kroz privatizaciju sa 5,2 miliona u 2005. na 9,5 miliona u 2014. Povećani su prihodi od izvoza usluga sa 314 miliona u 2005. na 690 miliona u 2014. Tokom dugog trajanja globalne ekonomske krize, građani, kompanije i država su upoznali i drugu manje privlačnu stranu tržišne i otvorene ekonomije. Najizraženiji negativni uticaj osjetile su kompanije koje su svoje poslovanje orijentisale na inostrana tržišta. To je za posljedicu imalo i pad vrijednosti akcija, što je usljed dugog trajanja krize produbilo ekonomske probleme i socijalno nezadovoljstvo, a u društvima sa kratkim stažom dominacije privatnog kapitala pojačalo negativno raspoloženje prema procesu obavljene privatizacije.

Kriza je uticala i na pad aktivnosti u procesu privatizacije u jednom periodu, a tome je doprinio i nedostatak političke odlučnosti da se i u objektivno pogoršanom ambijentu vođeni jasnom vizijom da nema rješenja za naše ekonomske probleme bez novog većeg stvaranja, tj. punije valorizacije naših razvojnih resursa, ubrzano donose odluke o realizaciji najvažnijih razvojnih

projekata. Šteta /Prekid/ se samo u izgubljenim milionima investicija, iako bi se one osjetile i u mnogo razvijenim ekonomijama od naše, već i u značajnim nematerijalnim gubicima, poput ugrožavanja rejtinga investicione destinacije, čije će se konkretne posljedice iskristalisati tek u godinama i decenijama ispred nas.

U rezimeu, zahvaljujući spletu gotovo neizbježnih subjektivnih i objektivnih okolnosti, neminovni i neophodni proces privatizacije generisao je ekonomske i socijalne posljedice koje ni u crnogorskom, kao i u bilo kojem drugom tranzicionom društvu, ne daju pravo na zadovoljstvo, posebno kada se sa vremenske distance i sa novom pameću sudi o kvalitetu upravljanja procesom jednako nepoznatom manje-više svim akterima u društvu. Treba posjetiti i na vrlo važno dodatno ograničenje procesa u ambijent ex Jugoslavije. Naime, jedno od najvažnijih iskustava zemalja centralne istočne evrope da proces privatizacije treba obaviti odlučno i efikasno. U našem slučaju taj proces je počeo sa ne samo značajnim zakašnjenjem u odnosu na ove zemlje, nego i u ambijentu dok je u regionu još tinjao požar upravo završeno tragičnog rata, koji je u svijetu, pa i u zajednici investitora, samo učvrstio sliku nepovoljne reputacije naše investicione destinacije. Dakle, trebalo je obaviti privatizaciju praćenu razumljivom rezervom najreferentnijih inostranih investitora prema ponudi kapitala za privatizaciju u Crnoj Gori i svim drugim ekonomijama ex Jugoslavije.

Usljed ovih ograničenja, logično formirano je i očekivanje da nakon parlamentarnih izbora 2012. u ekspozeu, prilikom inaugurisanja aktuelne vlade najavim i na prvoj sjednici Vlade definišemo kao prioritet neophodnost analize uspješnosti privatizacionih aranžmana kao i ugovora o koncesijama, kako bi u slučajevima nedosljedne realizacije ugovornih aranžmana preduzeli mjere koje bi obezbijedile racionalnu i društveno-odgovornu valorizaciju nacionalnih razvojnih resursa.

Tokom prethodne tri godine, sve privatizacione i koncesione aranžmane sagledavali smo detaljno, analizirali smo predmetne ugovore, kontinuirano

utvrđujemo činjenično stanje na terenu, obavljamo razgovore sa investitorima i tek nakon toga, u zavisnosti od ishoda cjelovite analize, predlažemo, preporučujemo ili donosimo konačne odluke.

Radimo, dakle, da ne bismo ponavljali greške. Na opreznost nas obavezuje i ustavno načelo o nepovredivosti imovine, kao i jasna politička namjera da izbjegnemo ponavljanje revolucionarne prakse pravnog nasilja države nad privatnom imovinom, čije smo posljedice upravo u našem političkom vremenu otklanjali 90-tih godina. Vođeni smo i težnjom da ne preduzimamo aktivnosti koje nose realan rizik sudskih procesa sa prijetećim materijalnim posljedicama po državu. Sve ove aktivnosti sprovodimo nakon kompetentnih i udubljenih procjena zaštinika imovnsko-pravnih interesa države, kako državu ne bi izlagali dodatnim rashodima u budućnosti, jednako tako kako ne bi ugrožavali imovinske interese građana Crne Gore i partnera koji su sa nama sklapali privatizacione aranžmane. Glavni cilj ovih aktivnosti je da se povećaju investicije i državni resursi stave u funkciju razvoja države, a u krajnjem slučaju ako se to pokaže kao najbolje rješenje, da raskinemo ugovore sa partnerima koji su se pokazali kao loši i damo šansu novim.

U ovom trenutku veoma smo blizu pokretanja procedure raskida Ugovora za prodaju bivše vojnomedicinske ustanove "Meljine" , a resorno Ministarstvo će nakon završnih analiza koje su u toku vjerovatno predložiti pokretanje postupka za raskid ugovora i naplate garancije za hotel "As" u Perazića Dolu.

Kada su u pitanju privatizacije koje je sprovodio Privredni sud prodajom dijela imovine preduzeća kroz stečajni postupak, dakle, van nadležnosti Vlade, predložili smo zakonskom zastupniku Ski centra "Durmitor" u stečaju da preduzme radnje u vezi sa raskidom Ugovora za hotel "Jezera". U slučaju hotela "Planinka" paralelno sa sudskim postupkom razgovara se u cilju postizanja rješenja kojim bi investitor ispunio investicione obaveze iz ugovora, dok bi država realizovala određene investicije koje bi poboljšale atraktivnost Žabljaka kao turističke destinacije. Ministarstvo održivog razvoja i turizma u saradnji sa HTP "Ulcinjaska rivijera" i ostalim nadležnim organima vrši pravno-

ekonomsku analizu posljedica raskida Ugovora o kupoprodaji hotela "Galeb" i očekujemo da predloži Vladi dalje korake. Slična situacija je i u slučaju privatizacije hotela "Lido" nakon što lokalna uprava preduzme mjere na rješavanju pitanja otpadnih voda na Port Mileni.

Ponavljam, Vlada u ova četiri poslednja slučaja nije u mogućnosti da formalno djeluje, ali je veoma aktivna zbog zainteresovanosti da se ovi hoteli stave u funkciju. Uspostavili smo efikasniji način kontrole i izvještavanja o realizaciji koncesionih ugovora, raskinuli smo ili otpočeli postupak raskida 11 ugovora o koncesiji, i to jedan za davanje koncesije za raspoloživo poljoprivredno zemljište, jedan za korištenje šuma, tri za detaljna geološka istraživanja, eksploataciju arhitektonskog građevinskog kamena, dva za flaširanje vode i tri za izgradnju malih elektrana.

Iz svega rečenog se može zaključiti da smo odlučni u namjeri da realizujemo najavljenju politiku pažljivijeg praćenja ugovornih privatizacionih i koncesionih anražmana, te da nećemo tolerisati kašnjenje u njihovoj realizaciji, imajući u vidu da je snažni investicioni zamah ključ ekonomskog rasta i razvoja i osnovna poluga za unapređenje kvaliteta života građana u narednim godinama. Zahvaljujem. Izvinite zbog dužine odgovora.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

U redu je.

Izvolite, koleginice.

DRAGINJA VUKSANOVIĆ:

Zahvaljujem predsjedniku Vlade na uloženom trudu koji je dat prilikom ovog odgovora. Vi ste naveli par ovih aranžmana za koje ste i Vi uvidjeli da nijesu ispunjene ugovorne obaveze i ono što ja očekujem, a pretpostavljam da se iz mog pitanja to moglo i zaključiti, ali zahtijeva malo više vremena, to je činjenica da se možda navedu i ako Vi možete tokom vremena još neki

eventualni projekti u smislu zaključenja pravnih poslova gdje neka od ugovornih strana nije ispunila obaveze.

Zašto insistiramo na tome iz Kluba Socijaldemokratske partije, a ja kao pravnik, je ono što je načelo jednog ugovornog prava, to je, prije svega, saglasnost volja koja se postiže ponudom jedne ugovorne strane i prihvatom ponude druge ugovorne strane, konkretnim aranžmanima koje ste Vi pomenuli, a ima i onih koje nijeste pomenuli, a koji su zaista proizveli određene štetne posljedice ili su mogli da proizvedu, pa su eventualno spriječeni, leži u činjenici da kada su u pitanju minimum dvije ugovorne strane da se to u pravnoj teoriji naziva kao neka vrsta dvostrano obaveznih pravnih poslova.

Kad kažemo dvostrano obavezni pravni poslovi, onda se misli na uzajamna prava i obaveze. Za očekivati je onda da ukoliko jedna od ugovornih strana ne ispunjava tu ugovornu obavezu, slijede pravne posljedice takvog zaključenja pravnog posla. Te pravne posljedice mogu se ogledati u povraćaju u pređašnje stanje, zatim u raskidu ugovora, čemu ćemo mi ....., ali i u onome što se ovdje nije postavilo kao pitanje, a što ćete Vi sigurno kao predsjednik Vlade postaviti, a to je naknada štete. Ko je znači pretrpio eventualnu štetu od takvih neispunjenih ugovornih obaveza? Pretpostavljam da se stvar u javnosti u medijima dosta privida da je država Crna Gora kriva za neke stvari. Međutim, evo upravo ste naveli Perazića do kao vrlo značajan primjer gdje su ispunjena čak i raskidne klauzule ugovora od strane države Crne Gore, a gdje investitor sa svoje strane nije ispunio neke značajne obaveze. Ono što je obaveza svih nas, na šta ste Vi ukazali, i u Vladi i nas u Parlamentu jeste upravo da se svi bavimo zajedno pažljivim čitanjem odredaba ugovora i da svi ukazujemo na ono što nije u skladu sa zakono. To je prvo pitanje. Znači, kada se analizira jedan ugovor, da se uvidi da li postoje neke odredbe ugovora koje nijesu u skladu sa zakonima koje je donio ovaj Parlamen. I tu je upravo prvenstveno odgovornost nas u Parlamentu da eventualno ukažemo na neke manjkavosti ili na neke eventualne namjerne ili nenamjerne propuste, jer ne mora svako da poznaje pravnu teoriju da bi na pravno relevantan način znao da tumači normu ugovora,

jer to je jedan dug proces koji se stiče. Kada sa jedne strane imamo neki ugovor koji je zakonit, a, sa druge strane, imamo investitora koji nije ispunio svoju obavezu, onda se pristupa raskidu tog ugovora, ali ne samo raskidu ugovora, već je bitno da mi kao država postavimo pitanje odgovornosti za štetu koja je mogla da nastupi i hvala Bogu ako nije nastupila, a ako je nastupila, da se postavi pitanje odgovornosti za štetu. U tom dijelu možemo govoriti o pitanju građansko-pravne odgovornosti, a ako je neko nešto radio u namjeri, onda možemo govoriti o pitanju krivično-pravne odgovornosti. Jer, to je ono što je u interesu građana Crne Gore i ono čime svi treba da se rukovodimo a mislim da se svi rukovodimo u postupcima raznih privatizacija. Vi znate koliko je privatizacija bilo. Evo, ja ću početi i nijesam htjela namjerno da nabrajam da ne opterećujem sve, od mog rodnog grada Bara. Koje su koristi recimo imali građani Bara od privatizacije Primorke, od privatizacije Rumijatransa, Izboru Bara, Agro-eksporta, Ljekobilja itd, da ne govorimo od drugim gradovima u Crnoj Gori.

Znači, svima nama je namjera da građani ove države žive bolje. Vi ste sami rekli da nijeste zadovoljni u potpunosti onim što je urađeno upravo zbog tog postupka tranzicije, ali vjerujem da ćemo kada postavimo pitanje odgovornosti za eventualnu štetu koja je nastala zaključenjem nekih ugovora gdje sam investitor nije ispunio sve ugovorne obaveze, a tamo gdje smo mi možda napravili neki propust doći do nekih rješenja koja će biti dobrobit svih građana Crne Gore. I da će ovo društvo krenuti da funkcioniše na principima onoga što su vrijednosti stare antičke filozofske misli, zapisane, izvinite što moram malo ovako...., a koja kaže, to su neki osnovni principi, " Pošteno živjeti, drugoga ne vrijeđati, svakome dati ono što mu pripada. Vjerujem da ćemo mi dati građanima Crne Gore ono što im pripada od ovih privatizacija i da ćemo mi kao jedno društvo koje ima 650 hiljada stanovnika, što je trećina grada Beograda, živjeti jednog dana u izobilju. Eto, ja se nadam kao poslanik koji zastupa interese građana ove države. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Na sreću smo mi još .... grada Beograda.

Izvolite. Imam samo jednu praktičnu sugestiju. Nijesmo regulisali pravno ali će se pojaviti kao vrlo važno pravno i pojavljuje se. Kad Vlada kreće u postupke gdje treba da da koncesiju preko 30 godina, bilo bi korisno da nacrti tih tendera dostavi Parlamentu, jer Parlament o njima u konačnom odlučuje.

Znači, kad se kreće u postupke gdje se priseže pravo Parlamenta preko 30 godina koncesionih prava da se nacrti tih dokumenata dostave ovdje. Oni moraju doći ovdje na odlučivanje. Raspisuju se tenderi, Parlament ne zna, dođe mu samo finalni akt i onda partneri dobijaju akte koji nijesu provjereni u prethodnoj fazi od onih koji odlučuju o tome.

To je sugestija, da se nacrti prije objavljivanja na radnom tijelu, nadležnom radnom tijelu razmotre.

Koleginice Jasavić, ..., kad ste bili ovdje a vidim da su još neki u proceduri.

Podsjećam i dajem samo dobronamjernu sugestiju.

MILO ĐUKANOVIĆ:

Zahvaljujem.

Zahvaljujem uvaženoj poslanici Vuksanović na dopunskom pitanju.

Dozvolite samo nekoliko komentara u osnovi saglašavajući se sa Vašim osnovnim porukama. Dakle, čini mi se da je jako važno razumjeti da loše posljedice koje danas vidimo koje je proizvela privatizacija su u dobroj mjeri, da kažem, samo nastavak, jednog zatečenog lošeg stanja u ekonomiji tog vremena. Kao što znamo, Crna Gora je bila ekonomski nerazvijena država sa lošom ekonomijom, koja je sistematski decenijama u jugoslovenskom periodu razvoja bila dotirana kroz Fond za nerazvijena područja.

Kada je, da kažem, ovim globalnim lomovima na svjetskoj sceni koje je obilježio pad Berlinskog zida došlo do otvaranja ekonomije ex Jugoslavije, onda smo se naravno suočili sa svim brojnim slabostima svakog našeg privrednog

subjekta u konkurenciji na otvorenom tržištu. Tako da je to vrijeme bilo vrijeme ubrzanog propadanja tih preduzeća, a naš odgovor u odnosu na taj problem je bio pokušaj privatizacije. Tu privatizaciju smo realizovali konceptualno na način na koji sam vam izložio, ali smo je zaista realizovali u jednom dodatno komplikovanom vremenu. Logično je pretpostaviti da u regionu koji je do mjesec ili dva dana prije toga bio u plamenu, nije postojalo veliko interesovanje posebno nerenomiranih investitora za ulaganje. Tako da, nažalost, koliko smo se god trudili nijesmo uspijevali da obezbijedimo najrenomiranije investitore. Više puta sam govorio o iskustvo vezano za Kombinat aluminijuma. Radili smo ne sami, radili sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj, radili smo sa .... bankom, pokušali da animiramo američke, kanadske i australijske proizvođače aluminijuma. Niko nije imao interes da uloži u Balkan. Tako da smo dobijali najčešće partnere koje smo mogli da dobijemo, a oni su naravno patili od onoga što su bili njihovi deficiti ponajmanje sa kapitalom, ali najčešće sa kvalitetom upravljanja i menadžerskih sposobnostima. I onda na neki način i mi socijalizovali dio slabosti koje su unosili investirajući na naš prostor.

To sve, naravno, ne abolira bilo koga od odgovornosti za donešene odluke, posebno ne abolira od odgovornosti za pravni aspekt donešenih odluka. Vi ste insistirali na provjeri da li su neke od tih odluka u skladu sa našim pravnim sistemom. Naravno, to zaslužuje svakako potpunu pažnju, ali želim da Vas uvjerim da iz iskustva analiza koje smo do sada napravili najmanje problema je u toj sferi. Koliko god mogli danas prigovarati našim procedurama, o jednoj od tih procedura je do sada govorio predsjednik Parlamenta, ipak u svakom od tih privatizacionih aranžmana smo koristili, rekao bih vrlo, vrlo renomirane pravne kancelarije i iz Crne Gore i iz inostranstva. Tu se nijesmo oslanjali samo na ono što je pravna pamet administracije, tako da mislim da je najmanje problema u toj normativnoj sferi. Mnogo veći problemi su nastupili kao posljedica zašto se događalo u ukupnom ekonomskom ambijentu Evrope ili evrozone. Dakle, sa krizama koje su se događale i koje su prerastale od finansijske, do ekonomske institucionalne, političke i sada u finalu

bezbjednosne, rekao bih da su sve više zaoštravali uslovi poslovanja. Naravno, to je proizvodilo i direktne posljedice po određene privredne subjekte u međuvremenu privatizovane na crnogorskom ekonomskom prostoru.

Naravno, to opet nas ne lišava odgovornosti da preispitujemo sve što su ugovorom definisane obaveze. I upravo to radimo. Tu ste sasvim u pravu. Tako da vjerujem da ćemo ovako jednim pažljivim odnosom prema ovom pitanju kao što sam opisao u osnovnom odgovoru ipak doći do rješenja koji su to postupci kojima na najbolji način možemo zaštititi ono što je crnogorski državni interes u ovim aranžmanima.

Ne smijemo žuriti, jer, kao što znate, niko od onih koji su naši partneri ne pristaje olako na raskid ugovora. Vidjeli smo i kada su u pitanju i inostrane kompanije, tako i kada su u pitanju domaće kompanije svako poseže za sudskim postupkom, svako podrazumijeva da će taj sudski postupak potrajati izvjesno vrijeme u kojem će se takođe ograničiti mogućnost države da preuzme upravljanje tim resursom. Zato sam i kazao da u kranjoj nuždi posežemo za raskidom ugovora znajući da tu nikada nema dogovornog raskida, pokušavajući sve što je moguće prije toga da popravimo aranžmane i stvorimo uslove za ono što nam je cilj - optimalnu valorizaciju našeg razvojnog resursa. Nažalost, dolazimo, kao što ste i sami primijetili, do saznanjima da je u određenim aranžmanima to nemoguće učiniti i da je nužno raskinuti ugovore. Slažem se sa Vama da u tom slučaju apsolutno treba punu pažnju posvetiti pitanju naknade štete, zato što država apsolutno ima pravo na naknadu štete za ono što nije ostvareno kroz ranije definisani aranžman sa privatizacionim partnerom. Mnogo teži dio poslovan nam je, i time se vraćam na početni dio ovog dopunskog izalganja, raskid ugovora tamo gdje se privatizacija dogodila kroz stečaj. Vi ste pomenuli neke od karakterističnih barskih preduzeća. Tu se zapravo nije radilo o privatizacionom ugovoru. Tu se radilo najčešće o prodaji imovine od preduzeća koje je u stečaju. Na taj način je vlasnik stekao imovinsko pravo i naravno stekao mnogo više prava od onih prava koji ima

partner u klasičnim privatizacionim aranžmanima realizovanim kroz postupke tendera.

Tu Vlada, nažalost, nema neposrednih nadležnosti, ali, kao što sam Vam kazao, radimo sa Privrednim sudom i sa stečajnim upravicima i pokušavamo da budemo proaktivni dajući određene preporuke kako postupati da bismo došli do situacije u kojoj bismo te resurse mogli staviti u funkciju. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vam. Sljedeći je kolega Goran Tuponja u ime Pozitivne Crne Gore. Izvolite, kolega. Priprema se kolega Nimanbegu u ime Kluba četiri partije.

GORAN TUPONJA:

Zahvaljujem, predsjedniče.

Poštovani građani, Skupštino, članovi Vlade, predsjedniče Vlade gospodine Đukanoviću,

U ime Kluba poslanika Pozitivne Crne Gore postavljam sljedeće premijersko pitanje:

Koje mjere i radnje preduzimate i namjeravate preduzeti kako bi bili suzbijeni nepotizam, protekcionizam, zloupotrebe službenog položaja, korupcija i druge srodne negativne pojave koje opterećuju naše društvo?

Razlozi za postavljanje ovog pitanja, vjerujem, su svima jasni. Efikasnom borbom protiv pomenutih negativnih društvenih pojava osnažili bismo proces uspostavljanja pune vladavine prava i time povećali ukupan stepen povjerenja građana u institucije države. Rekao bih da su navedene pojave ako ne najvažnije, onda zasigurno jedan od najvažnijih razloga nezadovoljstva građana, a kojem se ne posvećuje dovoljna pažnja. Ne očekujem da će ovo moje pitanje Vama niti Vaš odgovor riješiti te probelme. Ali, o tome mora da se priča. Ako zatvaramo oči i guramo glavu u pijesak, nećemo riješiti ništa. Očekujem da ovo pitanje da svoj mali doprinos suočavanju sa problemom na putu njegovog rješavanja.

Stvoreni je ambijent u kojem običan građanin ne može završiti ništa u životu ako nema nekoga da mu, kako se to u Crnoj Gori kaže, učini. Da mu učini čak i ono što u normalnom okolnostima nema nikakve potrebe da mu bilo ko čini, jer se radi o običnim životnim stvarima: upis u školu, pregled kod ljekara, dijete ne možete da upišete u vrtić ako nemate nekoga da vam učini, da ne govorim o zapošljavanju. A ako nemate nekoga da vam učini, redovi postaju duži i duži. A znate ko su ti ljudi koji čine da se liječimo, učimo, zapošljavamo? Ljudi koji predstavljaju DPS i SDP. Od direktora škole ili vrtića do direktora bolnice su vaši ljudi, vaš kadar. Ljudi koji sprovode jednu tihu, ali razarajuću politiku da ova zemlja nije jednaka za sve. Politiku koja kaže da je ova zemlja nekome majka, a nekome maćeha. Dozvolili ste svjesno ili nesvjesno da se država Crna Gora poistovjeti sa političkom partijom koju vodite. To tako ne može i ne smije da bude. Takva politika vodi njenom slabljenju. Takav odnos je tiha korupcija, a znamo da je korupcija osnovni uzrok propasti mnogih država i civilizacija u prošlosti. A kad građanin vidi da neko može da radi što poželi, a da drugi moraju poštovati pravila, brzo se gubi i poštovanje prema takvoj državi i opada spremnost pojedinca da se takva država snaži. To nije dobro. Takva država polako ali sigurno slabi. Tu treba tražiti razloge zašto veliki broj građana ovu državu ne doživljava kao svoju, a to jeste veliki problem Crne Gore. Ljudi neće da gledaju nepravdu.

Država mora biti ne samo u teoriji, već i u praksi država svih njenih građana, jednaka prema svima i Crna Gora mora biti iznad partijskih interesa. Crna Gora nije jednako DPS, jer biće, gospodine Đukanoviću, Crne Gore i kad DPS ne bude na vlasti. To je poruka koju vlast treba da šalje svojim građanima. To je zalog za budućnost, država jednakih šansi, država u kojoj građanin ne zavisi od volje nekog partijskog funkcionera. Ova država je puna pojedinaca koji su stekli enormno bogatstvo zato što su bili bliski vlasti, a ne zato što bili sposobni ili pametni. Nama treba država u kojoj se cijeni znanje i sposobnost, u kojoj postoji pravedna raspodjela društvenog bogatstva. Ova vlast pati od hroničnog kronizma. Javnosti radi da pojasnim što je kronizam. Kronizam je

pojam koji označava dodjeljivanje poslova ili istaknutih položaja pojedincima bez obzira na njihove kvalifikacije. Onaj ko to radi, vrlo je često nesposoban obavljati svoj posao ili obnašati svoju funkciju, pa iz tog razloga postavlja osobe koje mu ne predstavljaju konkurenciju ili osobe koje se neće suprostavljati. Političari su okruženi visokokvalifikovanim podređenima, razvijaju društvena, poslovna ili politička prijateljstva koja rezultuju imenovanjima ili dodjelom ugovora. Zadržavaju se monopoli, podstiče nelojalna konkurencija. Tako se podrivaju ekonomski temelji ove zemlje. U suštini takva mreža prijatelja garancija je uspješnog zadržavanja pozicije moći i zato je /Prekid/ i dokazati. To je definicija kronizma. Ne znam da li vam ovo zvuči poznato. Kronizam je, nažalost, hronična crnogorska svakodnevnica.

Koja je Vaša uloga u svemu ovome? Pa, vrlo jednostavno. Vi ste na najznačajnijim funkcijama u Crnoj Gori već više od četvrt vijeka. Sve je ovo dobilo punu ekspanziju tokom Vaše vladavine. Naprosto, ove devijacije su postale sastavni dio crnogorskog društva. To nijesu evropske vrijednosti, niti je to budućnost Crne Gore. Ne ulazeći u to da li ste Vi to htjeli, željeli ili ne, ali to je tako, problemi su tu. Nažalost, ne prepoznajem ni volju ni želju da se uhvatite ukoštac sa njima. Vi iz Vaše pozicije ih možda i ne vidite ovako kako ih ja slikam, ali oni su tu. Oni su stvarnost života građana. Utoliko je važnije da se o ovim stvarima i otvoreno priča, ali ne samo da se priča, već da se i radi na njihovom suzbijanju. Ne možemo graditi i jačati institucije ako unutar njih vladaju nepotizam, korupcija, zloupotreba položaja. To nijesu dobri temelji, a kuća se gradi na dobrim temeljima. Suzbijanje tih društvenih devijacija je preduslov da bi se uopšte moglo graditi dalje. Ako ne gradite na dobrim temeljima, gospodine Đukanoviću, može kuća da vam splasne kao šator. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vam.

Izvolite, predsjedniče Vlade.

MILO ĐUKANOVIĆ:

Poštovani poslaniče Tuponja, u okviru opštih demokratskih procesa u Crnoj Gori koji uključuju promjene u političkom, ekonomskom i zakonodavnom sistemu važan dio predstavlja borba protiv korupcije i drugih nus pojava koje ste naveli u Vašem pitanju.

Očigledan pokazatelj političke volje za suzbijanjem organizovanog kriminala i korupcije sadržan je u reformskim zakonima donijetim u prethodnom periodu. Vlada je veoma fokusirana na ove probleme, ne samo na unapređenje normativnih pretpostavki i na njihovo rješavanje, već ambijenta u kome novi zakoni mogu u potpunosti zaživjeti, obezbjeđujući efikasnu borbu protiv negativnih pojava koje opterećuju crnogorsko, kao i globalno društvo danas. Usvojen je i čitav niz zakona o potvrđivanju međunarodnih konvencija koje se bave pitanjima korupcije. Time Crna Gora i na međunarodnom planu potvrđuje odlučnost da se pridruži naporima savremenog svijeta na planu borbe protiv najtežih oblika kriminala.

U okviru pregovaračkog poglavlja 23 Pravosuđe i temeljna prava osim uspostavljanja nezavisnog i efikasnog pravosuđa i zaštite ljudskih prava, posebna pažnja posvećena je borbi protiv korupcije. S obzirom da Evropska unija ovo smatra jednim od najvažnijih preduslova stabilnosti demokratskog društva i vladavine prava, logično je da u partnerstvu sa zemljom kandidatom u procesu pregovora koje Crna Gora danas potencira, postojanje čvrstog zakonodavnog okvira na planu prevencije i suzbijanja korupcije ističe jačanje međuinstitucionalne saradnje.

Početak rada Agencije za sprečavanje korupcije od 1. januara 2016. godine biće uspostavljena institucionalna nadležnost za sprovođenje tri ključna preventivna antikorupcijska zakona: Zakona o sprečavanju korupcije, Zakona o

lobiranju, Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja. Istovremeno, pretaće sa radom Komisija za sprečavanje sukoba interesa i Uprava za antikorupcijsku inicijativu, a novoformirana agencija preuzeće poslove, zaposlene, kao i prava i obaveze, predmete, opremu, sredstva za rad, dokumentaciju, registre i evidenciju ovih tijela. Već su imenovani savjeti i direktor agencije, a u toku je proces izrade i usvajanja podzakonskih akata i drugih akata neophodnih za njen početak rada, kao i razvoj IT sistema koji se odnose na elektronsko podnošenje izvještaja o imovini i prihodima javnih funkcionera, izvještaja o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, prijava zviždača, kao i povezivanje sa bazama podataka relevantnih institucija.

U oblasti reforme pravosuđa u skladu sa ciljevima definisanim odgovarajućom Strategijom za period 2014-2018. i pratećim akcionim planom, postignut je značajan napredak usvajanjem seta organizacionih zakona u februaru 2015. godine. Značajnim novinama koje ove zakoni propisuju obezbjeđen je uspješan nastavak reformi u oblasti pravosuđa i stvoreni uslovi za efektivnu borbu protiv korupcije i za zaštitu ljudskih prava. Posebno treba istaći značajan napredak koji je postignut u usklađivanju crnogorskog krivičnog zakonodavstva sa međunarodnim standardima. Zakonom o krivičnom postupku i Krivičnim zakonikom Crne Gore u potpunosti su preuzeti međunarodni standardi u ovoj oblasti, naročito u dijelu krivičnih djela protiv službene dužnosti, protiv platnog prometa i privrednog poslovanja. Ustanovljenje sistema tužilačke istrage je najdalekosežnija promjena buduće krivične procedure.

Nedavnim donošenjem Zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću Crna Gora je u nacionalno zakonodavstvo implementirala najnovije međunarodne standarde u ovoj oblasti, naročito u dijelu proširenog oduzimanja imovine. Osim napretka ostvarenog na normativnom planu, preduzete su i brojne aktivnosti na unapređenju institucionalnog okvira u borbi protiv korupcije, tako što su obrazovane posebne i reformisane postojeće institucije sa preventivnim, represivnim ili kombinovanim nadležnostima. Na osnovu posebnog zakona formirano je

Specijalno državno tužilaštvo nadležno za gonjenje učinilaca krivičnih djela organizovanog kriminala, bez obzira na visinu propisane kazne, visoke korupcije, pranja novca, terorizma i ratnih zločina.

Takođe, u Višem sudu u Podgorici osnovano je specijalno odeljenje za krivična djela za čije je gonjenje nadležno Specijalno državno tužilaštvo. U toku su procedure za uspostavljanje specijalnog policijskog odeljenja u Upravi policije, koje će biti nadležno za istraživanje i otkrivanje učinilaca krivičnih djela za čije gonjenje je nadležno Specijalno državno tužilaštvo. Kontinuirano se sprovode aktivnosti koje imaju za cilj jačanje kapaciteta organa nadležnih za otkrivanje, procesuiranje i presuđivanje za krivična djela sa elementima korupcije i kroz sprovođenje obuka, zapošljavanje novih službenika, obezbjeđenje materijalnih i tehničkih uslova, donošenje podzakonskih akata za sprovođenje zakona i međuinstitucionalnu saradnju nadležnih organa.

Ostale pojave koje potencirate Vašim pitanjem predstavljaju istorijsko vjekovno zaostajanje u društvenom razvoju Crne Gore, s jedne, istorijski gledano kratkotrajnog, nekonzistentnog ekonomskog i demokratskog razvoja ovog dijela Evrope, s druge strane. Nažalost, Balkan je u prošlosti češće bio u stanju nestabilnosti /Prekid/ nego u pregnuću da se ekonomski i demokratski razvija. Dodatne izazove na ovom planu donijeli su i tranzicioni procesi kroz koje prolazi crnogorsko i sva balkanska društva. Osim toga, u malobrojnim društvima kao što je crnogorsko problemi poput nepotizma i protekcionizma su daleko vidljiviji. To bi svakako morali shvatiti kao prednost u suzbijanju ovih pojava, uz oprez od političke zloupotrebe, etiketiranja profesionalnih i stručnih kadrova samo zato što su u određenom stepenu srodstva.

Najbolji odgovor na sve ove probleme je nesumnjivo beskompromisna borba za kvalitetniju vladavinu prava. Često ponavljam da je uz nedostatak znanja to ključni sistemski deficit svih balkanskih društava. Ipak, na sreću, ovo nijesu nerješivi problemi. Ohrabruje progres koji je evidentan i registrovan u ovogodišnjem Izvještaju Evropske komisije o napretku. Moramo nastaviti još odlučniju borbu za njihovo prevazilaženje. Ključ je, prije svega, u potenciranju

profesionalizma i zakonitosti u radu javne uprave. Posebnu odgovornost za to, naravno, ima koalicija na vlasti, ali i svi drugi subjekti društva, uključujući i institucije obrazovnog sistema.

I, vrlo kratko, par rečenica u formi komentara na neke od Vaših komentara ili Vaših ocjena u obrazloženju. Volio bih kada bih se mogao složiti sa Vama da je dominantna dimenzija problema o kojima ste govorili deformacija vlasti, ne previđajući ni u jednom trenutku da je i vlast u Crnoj Gori kao i svuda, sklona deformitetima usljed trajanja, posebno usljed dugog trajanja. Ipak, plašim se da je dominantna dimenzija ovog problema kod nas, rekao bih, kulturološke naravi. To je nešto što je mnogo starije, mnogo dublje utemeljeno od bilo koje vlasti. Slažem se sa Vama, neće biti nikakva, na sreću, nevolja ni za Crnu Goru kada dođe do promjene vlasti. Vjerujem da smo dobro obavili posao, da smo obnovili nezavisnost, da će Crna Gora za desetak dana biti članica evroatlantske zajednice i da će se kroz dalji demokratski razvoj otvarati prostor raznim političkim strukturama da budu vlast i da nijedna od njih neće dovesti u pitanje ove ključne tekovine državnog razvoja Crne Gore.

Kao što sam kazao, plašim se da, bez obzira ko bio u vlasti, su deformiteti o kojima vi govorite više deformiteti koji se tiču kulture života na ovom prostoru nego deformacije vlasti. To nas ne lišava odgovornosti da rješavamo te probleme i umjesto da govorim o tome kako se treba odnositi unutar vladajuće koalicije, više sam pažnje posvetio u odgovoru pitanju kako unapređivati vladavinu prava, jer mislim da je odgovor na ovo pitanje prije svega u tom segmentu. Dakle, u mjeri u kojoj budemo uspješno uspostavljali vladavinu prava i u mjeri u kojoj budemo dodatno radili na obrazovanju time i na profesionalizmu javne uprave na svim nivoima, mislim da ćemo uspješnije izbjegavati ili makar minimizirati dio problema o kojima ste govorili. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala, predsjedniče Vlade.

Kolega Tuponja, izvolite.

GORAN TUPONJA:

Zahvaljujem na odgovoru.

Vaš odgovor je više bio fokusiran u toj nekoj teoretskoj ravni, što je zapravo i karakteristika cijelog našeg društva, da smo mi jako dobri u nekim strategijama, u nekim planovima, ali kad je praksa u pitanju i implemetacija, tu značajno zaostajemo. Međutim, evo podsjetiću da je Dirk Langen nedavno apostrofirao da je 2014. godina bila godina u kojoj su bili donešeni ili bili trebali donijeti zakoni, da je 2015. godina jačanje institucija i da treba 2016. godina da bude implementacija svih ovih priprema prethodnih godina. Vezano direktno za nepotizam, meni je drago da Vi ne sporite da je to jednostavno činjenično stanje, da je to društvena pojava u našoj zemlji i ako objašnjavate da je kulturološko nasljeđe. Dozvolite, da tokom četvrt vijeka vladavine ste imali dovoljno vremena i da se izborite sa ne znam kakvim drugim kulturološkim nasljeđima, jer ne možemo sve opravdavati istorijskim nasljeđem i time kako je Crna Gora u SFRJ bila jedna od najsiromašnijih ili najsiromašnija njena članica i kako je ekonomska kriza uticala na stanje u kojem jesmo. To je jedan trajni alibi koji uglavnom čujemo od predstavnika vlasti.

Možemo da govorimo samo o tome kako da iskorijenimo ove probleme, jer ovako kako sad stoje stvari, što je do sad preduzeto, evidentno nije dobro niti je dovoljno. Možemo da govorimo o tome kako da uspostavimo sistem vrijednosti primjeren XXI vijeku i razvijenim demokratijama kojima težimo, jer biti učinjen u Evropi, zapravo ta riječ je teško i prevodiva. To je baš jedan specifikum Crne Gore na kojem treba raditi, jer na taj način uzimamo perspektivu dolazećim generacijama kojima je perspektiva nakon što završe studije ili plantaže ili inostranstvo. Dok poručuju djeci ostalih građana da imaju prednuzetnički duh i da se što manje oslanjaju na javni sektor, vaši partijski funkcioneri zapošljavaju svoju djecu u državnoj upravi ili njihova djeca rade krupne poslove za državnu upravu. To nije dobro.

Ova vlast za sada ne pokazuje političku volju da svima omogući jednake šanse. Nemamo jednake šanse ni kad učimo, ni kad se liječimo, ni kad se zapošljavamo. To su činjenice. To mora da se mijenja. Crna Gora jeste mala zemlja u kojoj svako svakog poznaje i naravno ne treba nekom ko je uslovno rečeno vaš prijatelj ili rođak da mu to bude hendikep ili ograničenje, ali ne smije da mu bude prednost. Transparentnost, profesionalnost, znanje, stručnost su ideali kojima težimo i vlast koja ima snage, a prije svega i političke volje, da ne sudi ni po babu ni po stričevima je vlast koju zaslužuju građani ove zemlje. Ako vi nijeste spremni i voljni da se sa time borite, bolje da se pomjerite. Ima drugih koji smiju i hoće da rješavaju probleme. Takvoj vlasti stremi, teži Pozitivna Crna Gore. Vlast koja spaja a ne razdvaja Crnu Goru. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala, kolega.

Želite li? Izvolite.

MILO ĐUKANOVIĆ:

Gospodine Tuponja, saglasan sam sa Vama da 25 godina vršenja vlasti nije kratak period i da je u njemu moglo da se segne i u određena pitanja koja ćemo kvalifikovati kao pitanja mentalitetske ili kulturološke naravi, dakle, u svakom slučaju dublje sociološki utemeljena od onoga što je pripadnost partiji ili strukturi vlasti. Naravno, Vaš bi prigovor bio dodatno opravdan kada i Vi i ja ne bi zanli da je u tih 25 godina bilo mnogo važnijih prioriteta kojima smo se morali pozabaviti. Da smo morali ne samo obnoviti državu, nego uspostaviti njenu ekonomsku održivost, da smo je morali zaštititi od rata, da smo morali se baviti pitanjima očuvanja multietničkog sklada, da smo je morali staviti na kolosjek evropskih i evroatlantskih integracija i dovesti na desetak dana do pripadnosti novom klubu vrijednosti.

Možda to zaista sve skupa izgleda malo. Možda možete pomisliti da je za 25 godina moglo i više. Ja ću Vam reći zaista ni slučajno odbranaški, jer znate

da nikada ni u jednom svom obraćanju nijesam kazao da sam zadovoljan učinjenim. Naprotiv, uvijek sam bio naglašeno samokritičan i prema sebi i prema timovima sa kojima sam radio. Ali, kada pogledamo istorijsko nasljeđe i kada pogledamo kontekst u kojem smo radili za 25 godina, odnosno preciznije rekao bih za 17, od 1998. do danas, napravljen je istorijski vrijedan pomak. Ubijeđen sam u to. Dakle, ne pretendujem da o tome izričemo danas sudove, ne bih želio da ovo niko shvati kao trčanje pred istoriju, a ubijeđen sam da će nam upravo istorija dati za pravo da smo napravili dobar posao.

To, naravno, ne znači nipošto da se treba lišiti odgovornosti za ovo o čemu Vi govorite. Ja se slažem da smo obnavljali državu i da smo je stavljali na kolosjek evropskih i evroatlantskih integracija da bismo usvajali nove vrijednosti i da bismo odbacivali ono što i sami kvalifikujemo kao negativno nasljeđe. Slažem se sa Vama i tome se treba zaista ozbiljno posvetiti i siguran sam sa nekim novim entuzijazmom nakon što završimo ovaj posao koji nam predstoji u kratkom periodu ispred nas.

Drugo na šta bih želio da ukažem, na jednu makar definitivno retoričku grešku, a ne vjerujem da je dublje od toga. Sami ste govorili o tome da je u Crnoj Gori privilegija dobiti posao u državnoj upravi ili u državnom preduzeću. Govorili ste o tome da tu privilegiju najčešće koriste djeca predstavnika vlasti. Zaista mislim da je to jedna misaona matrica iz prošlosti. Ne želim nipošto da budem kritičan prema Vama, ali siguran sam da Vam neću reći ništa novo ako kažem da mislim da bi svi morali kao posebnu šansu i kao posebnu privilegiju tretirati ono što vam država obezbjeđuje, da korišćenjem povoljnog kredita krenete u vlastiti biznis. Znači, kao i pretpostavljam većina ovdje imamo djecu i jedino što sam svom sinu na neki način eksplicitno sugerisao, da ne kažem grublje od toga, to je da nipošto ne treba da radi u državnoj upravi. Ne zato što bih ja zbog toga bio optužen za nepotizam, daleko od toga da sam takav čistunac, nego zato što mislim da sam ga školovao za nešto što treba da bude bolje plaćeno od onoga što će mu obešteti država kao poslodavac, jer se

nalazim na čelu države 25 godina kroz razne forme i nažalost znam da u tom pogledu država ne može biti dovoljno konkurentan poslodavac.

Dakle, ja zaista mislim da se mi moramo oslobađati one misaone matrice u kojoj je privilegija raditi za državni interes. Mislim da sve ono o čemu sam govorio i o čemu ću govoriti u odgovoru na neka pitanja danas, dakle, sve one šanse koje država otvara da se povoljno i relativno jeftino dođe do kapitala i da se na taj način unovči ono znanje koje je svaki pojedinac investirao u sebe jeste objektivno privilegija u zemljama na ovom nivou razvoja na kojem se nalazi Crna Gora, gdje objektivno država danas ne može dobro platiti svoje činovnike.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala.

Idemo dalje. Kolega Nimanbegu, a priprema se kolega Kalač.

Izvolite.

GENCI NIMANBEGU:

Hvala Vam, predsjedniče Skupštine.

Poštovane kolegice poslanice, kolege poslanici, poštovani predsjedniče Vlade, poštovani ministri,

U skladu sa članom 187 Poslovnika Skupštine Crne Gore, kao ovlašćeni predstavnik kluba albanskih partija Forca, Albanska alternativa, HGI, Liberalna partija Crne Gore, upućujem Vam sljedeće pitanje:

Koje mjere Vlada Crne Gore planira da preduzeme u slučajevima konstantnih gradnji objekata na ostvrima Skadarskog jezera na području Krajine, na kojima od 1989. godine pa do današnjeg dana zauzimaju i na njima se grade objekti? Koja lica ili koje organizacije grade objekte na tim ostvrima? Da li je to u okviru ili izvan pravnog sistema države Crne Gore?

Kako se radi o zaštićenom području Nacionalnog parka "Skadarsko jezero", da li se poštuje procedura dobijanja gradjevinskih dozvola? Ko je

nadležni organ koji treba da utvrdi njihov pravni status i da li je taj organ utvrdio da li se radi o divljoj gradnji ili je gradnja nelegalna?

Da li je moguće da se ostaci građevina iz srednjeg vijeka, bilo da su tvrđave, utvrde ili sakralni objekti koji predstavljaju kulturnu i istorijsku baštinu stanovnika prvenstveno tog područja Krajine, nebrigom i neaktivnošću nadležnih organa ostavljaju na raspolaganju u vlasništvu onih koji žele svojatati i mijenjati istorijske činjenice i time predstaviti prijetnju za dobre odnose u Krajini ali i u Crnoj Gori?

Koje su mjere moguće od strane vaše Vlade, kako bi se ovaj problem riješio i ta ostrva ostala u javnom vlasništvu i kao takva bile dio buduće valorizacije u skladu sa zajedničkom i opšteprihvaćenom razvojnom politikom? Ta razvojna politika mora uključiti sve zainteresovane strane, državu, opštine, lokalno stanovništvo, a normalno i javno preduzeće Skadarsko jezero.

Smatram da je dijalog na ovu temu, iako je izbjegavan godinama od strane mnogih nadležnih institucija, potreban da bi se preduprijedile posljedice koje mogu biti negativne, ili već jesu i zbog neaktivnosti na preduprijednji gradnje tih objekata i za odnose između nacionalnih zajednica u Crnoj Gori.

Obrazloženje. Građani Krajine su veoma nezadovoljni odnosom nadležnih organa prema evidentnoj politici koja se vodi prema objektima iz srednjeg vijeka na toj teritoriji od strane pojedinih sveštenih lica.

Da to nije slučajno ili da su to pojedinačni ispadi ili aktivnosti, možemo vidjeti iz više primjera i sa drugih područja.

Imamo pokušaj svojatanja crkvenih ostataka crkve iz IX, X vijeka u Starom gradu u Ulcinju u 1998. godini.

Slučaj u Martinićima u Opštini Gusinje danas, kao i postavljeni objekat na vrhu Rumije 2005. godine.

Ovi slučajevi su atak na međuvjerske i medjunacionalne odnose u Crnoj Gori i svi na ovim područjima su njegovali međuvjerski sklad i dobre odnose. Te odnose treba održati dobrim po svaku cijenu. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Do godine je hiljadu godina od smrti svetog Vladimira Dukljanskog, pa valjda nešto i uradimo.

Izvolite, predšedniče Vlade.

MILO ĐUKANOVIĆ:

Poštovani poslaniče Nimanbegu, Skadarsko jezero nacionalni park i prostor zaštićen zakonom predstavlja veoma važan resurs, kako kao prirodno dobro, tako i kao značajno stanište dijela naše vrijedne kulturne baštine. Svjesna prirodnih, turističkih, kulturnih i vjerskih potencijala koje posjeduje Vlada Crne Gore i ralizuje niz mjera zaštite i valorizacije prostora Nacionalnog parka i prostora koji gravitira nacionalnom parku. Tako je Vlada 2014. donijela Odluku o izradi prostornog plana posebne namjene Skadarsko jezero sa programskim zadatkom, nakon čega je Ministarstvo održivog razvoja i turizma raspisalo tender i odabralo obrađivača planskog dokumenta. Ovaj prostorni plan se radi za period do 2025. godine.

Imperativ planskog dokumenta posebne namjene Skadarsko jezero je da obezbijedi očuvanje i jačanje jedinstvenog karaktera prostora, s tim da se istovremeno stvaraju uslovi i za umjerene turističke intervencije, koje će prevashodno biti bazirane na valorizaciji i očuvanju kulturno-istorijskog nasljeđa. Cilj izrade plana je da se stvore formalne i planske pretpostavke za osmišljeni razvoj, organizaciju i uređenje prostora Skadarskog jezera u skladu sa osnovnim razvojnim opredjeljenjima i principima održivog razvoja. Programskim zadatkom je definisano da se tokom izrade plana pored Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata obavezno pridržava i velikog broja nacionalne i međunarodne regulative, uključujući međunarodne sporazume i konvencije koje se tiču zaštite kulturno-istorijskog nasljeđa kao i očuvanja i unapređenja životne sredine. Plan će predložiti model oživljavanja postojećih sela, njihovu umjerenu dogradnju u skladu sa potrebama novih namjena i standarda u poljoprivredi i turizmu.

Takođe, važno je napomenuti da će se paralelno sa protornim planom raditi studija kulturnih dobara Skadarskog jezera, kao i strateška procjena uticaja na životnu sredinu, što je zakonom propisana procedura koja će obezbijediti da sve planirane intervencije na prostoru Nacionalnog parka budu u skladu sa strogim kriterijumima zaštite životne sredine i očuvanja kulturno-istorijskog nasljeđa. Studija kulturnih dobara koju će raditi licencirani stručnjaci iz te oblasti ukazaće na sve do sada izvršene neadekvatne intervencije na objektima kulturno-istorijskih dobara, kao i uputiti na njihov dalji tretman.

Kada su u pitanju sakralni objekti i utvrđenja u zaštićenom području Nacionalnog parka Skadarsko jezero, Uprava za zaštitu kulturnih dobara, kao nadležni organ, preduzela je sve mjere iz svoje nadležnosti kako bi spriječila nelegalnu gradnju na manastiru Beška, Moračnik i Vranjina. Naime, Uprava za zaštitu kulturnih dobara je rješenjem 2012. godine obustavila radove na manastirskom kompleksu Beška na Skadarskom jezeru a 2014. godine donijela rješenje o konzervatorskim uslovima za izradu projekta konzervacije Starog konaka koji se nalazi u sastavu tog manastirskog kompleksa. Zbog nelegalno izvedenih radova na manastirkom kompleksu Moračnik, koji čine Bogorodičina crkva, ... kula i zgrada konaka od strane mitropolije Crnogorsko-primorske, Uprava za zaštitu kulturnih dobara je izdala konzervatorske uslove za izradu projekta za sprovođenje konzervatorskih mjera na ovom kompleksu.

Takođe, Uprava za zaštitu kulturnih dobara donijela je rješenja kojim se odobrava Narodnom muzeju Crne Gore sprovođenje sistematskog arheološkog istraživanja na kulturnom dobru manastira Prečista Krajinska, opština Bar. Uprava za inspekcijske poslove je u 2015. godini podnijela je inicijativu Upravi za zaštitu kulturnih dobara za uspostavljanje prethodne zaštite a nepokretnom dobrom lokalitetu .... iz XII vijeka. Nakon čega je Uprava za zaštitu kulturnih dobara donijela rješenja kojim je pravno zaštitila arheološke ostatke .... i utvrde kule Pirga.

Takođe, Uprava za inspekcijske poslove jula 2015. godine je predložila Upravi za zaštitu kulturnih dobara da oštećenja na kulturnom dobru Žabljak

Crnojevića prijavi nadležnoj instituciji koja vrši sanaciju, konverzaciju, restauraciju, kao i da Ministarstvu kulture sugeriše da navedeno kulturno dobro uvrste u program zaštite kulturnih dobara za narednu godinu, što je i učinjeno.

Crkva svete Jekse iz XVII vijeka koja se nalazi u blizini Rijeke Crnojevića prošle godine je ušla u program zaštite kulturnih dobara Ministarstva kulture za izradu konverzatorskog projekta i sprovođenje konverzatorskih mjera. Ovog mjeseca krenulo se u santažu ispitivanja grada Obluna, utvrđenje i crkva, a do kraja godine i u istraživanja kulturnog dobra i Obod Crnojevića, sistematsko istraživanje gradova i manastira iz vremena Crnojevića, manastir sa crkvom Svetog Nikole na Skadarskom jezeru.

Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturnih dobara i Uprava za inspekcijske poslove preduzeli su sve mjere iz svoje nadležnosti da spriječe nelegalnu gradnju manastira, crkava i utvrda. Donijet je program zaštite kulturnih dobara, a u isti su uvršteni manastir i crkva /Prekid/ i izgrađeni su projekti zaštite, sprovedene su i sprovode se konzervatorske mjere na pomenutim kulturnim dobrima, te vrši kontinuirani inspekcijski nadzor.

Kada su u pitanju privremeni, stalni objekti u zoni područja posebne namjene Skadarsko jezero, inspekcija zaštite prostora je u toku 2014. i 2015. godine izvršila ukupno 27 inspekcijskih nadzora. Shodno utvrđenom činjeničnom stanjem, inspektori zaštite prostora donijeli su dva rješenja o rušenju odnosno o uklanjanju objekata. U 11 slučajeva inspektori zaštite prostora nijesu imali ovlašćenja za preduzimanje mjera, budući da se radilo o već sagrađenim objektima. U osam slučajeva, predmeti su proslijeđeni drugom organu o postupanju: Komunalna policija Bar, Komunalna policija Cetinje, Uprava pomorske sigurnosti, Uprava za zaštitu kulturnih dobara. U tri slučaja postupak je obustavljen zbog dostavljanja građevinske dozvole, jedan bespravno podignuti objekat je porušen, a dva inspekcijska postupka su u toku. Takođe je podnesena i jedna krivična prijava.

Saglasan sam sa Vašom konstatacijom da razvojna politika koja tretira prostor Skadarskog jezera treba da uključi sve zainteresovane strane. Upravo

će proces izrade i usvajanja prostornog plana posebne namjene Skadarsko jezero, kao i petogodišnji plan upravljanja koji će ubrzo biti usvojen definisati jasne smjernice razvoja i daljeg upravljanja ovim područjem. Osim toga, posebno vodimo računa o multietničkoj i multikonfesionalnom skladu koji naročito karakteriše predmetno područje. S tim u vezi, politika Vlade Crne Gore, kao i do sada, biće usmjerena na očuvanje ovih vrijednosti, ne favorizujući bilo koga i odobravajući bilo kakve intervencije na prostoru koje nijesu u skladu sa propisima.

Zahvaljujem na pažnji.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala, predsjedniče Vlade.

Kolega Nimanbegu, izvolite.

GENCI NIMANBEGU:

Predsjedniče Vlade, ja sam svjestan da ovo nije obično pitanje divlje gradnje i želim poslati poruku Vama i javnosti da ovo pitanje ne bi trebalo da dira ničija osjećanja, ni vjernika... Crna Gora mora da nastavi da bude jedna sekularna država, gdje je religija odvojena od politike. Na tome se i radi, svi mi to primjećujemo i treba još više raditi. Bilo koja institucija ne može biti iznad zakona. Jer, po mojoj praksi, ako se nešto ne preduprijedi, to može stvoriti u budućnosti veći problem.

Napominjem da je postavljanje crkve 2005. godine na Rumiji prekinulo jednu vjekovnu tradiciju zajedništva koje se neće ispraviti. Taj multietnički sklad i ti odnosi i dalje su dobri u Crnoj Gori i moramo zajednički raditi da bi se oni očuvali i jačali. Tu je potrebna aktivnost države, državnih organa i nadležnih resora. Ne bježanje od problema već rješavanje, pametno i dugotrajno, da bi se ono što ostavljamo našoj djeci da bude prihvatljivo za sve, za bilo koju nacionalnu i vjersku zajednicu. Moram još jednom istaći da je narod u Krajini izazvan ovakvim ponašanjima na području, te smatramo da je to i naša

kulturna, istorijska vrijednost i baština. Ako su zajedničke, ne može nijedna institucija svojatati ili dio istorije ili spomenike kulture. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala, kolega Nimanbegu, što brinete o državnim interesima.

MILO ĐUKANOVIĆ:

Hvala Vam, gospodine Nimanbegu, na ispravnom potenciranju važnosti da svi doprinosimo učvršćivanju multietničkog sklada. Ubijeđen sam da ne samo iz poslaničkog statusa, nego iz Vašeg ukupnog djelovanja i ne samo retorički veoma doprinosite stvaranju jedne takve atmosfere međusobnog povjerenja u građanskoj državi Crnoj Gori.

Nažalost, ne mogu da se ne saglasim da postoje subjekti koji su radili i protiv tih vrijednosti, koji i danas rade protiv tih vrijednosti. Dakle, ne jednom, u ovakvim prilikama sam okvalifikovao kakvu je diverziju u odnosu na multietničku Crnu Goru značilo takvo postavljanje crkve na Rumiji u onom periodu, dakle u predreferendumskom periodu, čiji je cilj zapravo bio da zapali Crnu Goru i da kroz dublje narušavanje međuetničkog sklada osujeti izvjesnu potrebu, namjeru i mogućnost Crne Gore da obnovom nezavisnosti preuzme odgovornost za upravljanje svojom budućnošću. Sada moramo odgovorno upravljati tom budućnošću. Želim da budem vrlo eksplicitan. Odgovornost podrazumijeva i uklanjanje svega što je nezakonito podignuto u Crnoj Gori, kakav god karakter ti objekti imali. Jer, mislim da se u ovoj državi moramo učiti vladavini prava, moramo se učiti redu, a sastavni dio toga je eliminacija svakog nasilja i posljedica nasilja.

Vjerujem da ćemo se u duhu onoga što ste kazali složiti da ta pitanja treba rješavati pametno i da ne trčeći u rješavanju određenih problema možda ne riješimo jedan pojedinačan problem, problem koji je izraz neodgovornosti nekog bližeg ili daljeg nasljeđa, pa da otvaramo dublje probleme. Mislim da u ukupnoj politici koju vodimo prepoznajete jednu takvu intenciju. Ako Vam je

trebala potvrda onog što je i Vaša teza iz pitanja, vrlo ubijeđeno Vam je dajem. Nemam nikakav problem da vrlo jasno konstatujem da sve što je nezakonito podignuto u ovoj državi treba eliminisati, a posebno što je nezakonito podignuto sa jasnom političkom tendencijom da ugrožava najveće vrijednosti ovog društva. Ponavljam, to treba raditi pametno, promišljeno, onako kako je ova vlast uprkos diverzijama slične vrste radila u čitavom prethodnom periodu, čuvajući mir, čuvajući stabilnost, učvršćujući multietnički sklad, stvarajući uslove da se takve gluposti nikada više ne dogode. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vama.

Izvolite, kolega Kalač. Više nijeste posljednji u redu, sada ste pretposljednji. Izvolite.

ALMER KALAČ:

Značajan pomak. Hvala Vam, predsjedniče Skupštine.

Uvaženi predsjedniče i članovi Vlade, uvažena Skupštino, moje današnje pitanje predsjedniku Vlade glasi:

Koji su efekti mjera ekonomske politike Vlade u oblasti zapošljavanja i koliko je povećan broj zaposlenih na sjeveru i u Crnoj Gori u posljednje tri godine?

Moje prethodno pitanje odnosilo se na razvojne projekte za narednu godinu, a u cilju smanjenja nezaposlenosti u Crnoj Gori. Sada tražim podatke za period prethodne tri godine, jer nezaposlenost predstavlja jedan od glavnih izazova ekonomske politike, naročito kod zapošljavanja mladih ljudi. Ona je izraženija u manje razvijenim područjima, odnosno na sjeveru države i pored velikog prirodnog bogatstva. Povećanje zaposlenosti je neophodan element rasta životnog standarda stanovništva, što je i osnovni cilj ekonomske politike Vlade. Navedeno je važno da bismo spriječili dalje migracije stanovništva sa sjevera prema primorju i središnjem regionu, kao i u inostranstvo. Zato su

potrebne i veće investicije, odnosno realizacija projekata kojima bi se stvorili uslovi za brži ekonomski rast, a time i nova zapošljavanja.

Podsjetiću, na samom početku mandata ove Vlade, planirano je da će 40.000 ljudi zasnovati radni odnos u narednom četvorogodišnjem periodu. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala.

Izvolite, predsjedniče Vlade.

MILO ĐUKANOVIĆ:

Poštovani poslaniče Kalač, osnovni cilj ekonomske politike Vlade Crne Gore je otvaranje novih radnih mjesta i povećanje kvaliteta života građana. Ostvarenje ovog cilja i u narednom periodu će se temeljiti na dva osnovna stuba, očuvanje makroekonomske stabilnosti i povećanju konkurentnosti. Nakon dvostruke recesije u 2009. i 2012. izazvane posljedicama razorne svjetske i evropske ekonomske krize čije se najteže konsekvence ogledaju u povećanju nezaposlenosti, crnogorska ekonomija bilježi oporavak u 2013, 2014. sa projekcijama dinamiziranja ekonomskog rasta u 2015. godini. Ako analizu proširimo sa tri na posljednjih deset godina, uočićemo da je Crna Gora zahvaljujući prosječnom neto prilivu stranih direktnih investicija od oko 19% GDP-a u navedenom periodu ostvarila prosječni ekonomski rast od 3,2%. Istovremeno, smanjena je stopa nezaposlenosti na 17,7% na kraju drugog kvartala 2015, što je najniža stopa nezaposlenosti od 2008. godine i jedna od najnižih stopa nezaposlenosti u regionu Zapadnog Balkana. Značajno više stope nezaposlenosti od Crne Gore u regionu imaju Makedonija 28%, Bosna 27,5%, Kosovo 35% itd. Ova stopa u Evropskoj uniji u posmatranom periodu je bila blizu 10%. Dakle, riječ je o problemu sa kojim se suočava ne samo naša država, nego i većina zemalja okruženja i pojedine članice Evropske unije, naročito kada je u pitanju nezaposlenost mladih. Stopa nezaposlenosti se u

Crnoj Gori smanjuje, ali ona, kako ste i naveli u obrazloženju svog pitanja, i dalje predstavlja najveći izazov u vođenju ekonomske politike, posebno kada je riječ o nezaposlenosti na sjeveru države. Iako imamo pozitivan trend na tržištu rada u posljednje tri godine, ostaje još puno da se uradi u cilju daljeg povećanja stope nezaposlenosti stanovništva. Vlada Crne Gore mjerama ekonomske razvojne politike nastoji da pruži adekvatne odgovore na ovo pitanje.

Na prethodnom Premijerskom satu sam istakao da su za povećanje proizvodnje i zaposlenosti u realnom sektoru neophodne nove proizvodne investicije u oblasti prerađivačke industrije, poljoprivrede, turizma i energetike. Pored realizacije razvojnih projekata u ovim oblastima, Vlada sprovodi i niz drugih mjera ekonomske politike koje za krajnji cilj imaju dalji pad stope nezaposlenosti. One se najvećim dijelom odnose na unapređenje poslovnog okruženja, prvenstveno kroz smanjenje administrativnih barijera, ali i podsticajne mjere za preduzetništvo i otvaranje radnih mjesta u realnom sektoru.

Obezbijedili smo subvencije u iznosu do 10.000 eura po radnom mjestu preduzećima koja realizuju direktnu investiciju u vrijednosti od najmanje 500.000 eura i koja otvaraju najmanje 20 novih radnih mjesta. Pomenuću i mjere u okviru Agrobudžeta, IPARD like programa, kao i kroz programe Ministarstva ekonomije, Zavoda za zapošljavanje itd.

Podsjetiću da se prosječno godišnje između 50% i 60% Agrobudžeta opredjeljuje za sjever. U okviru IPARD like programa od 291 nedavno potpisanog ugovora njih 158 se odnosi na poljoprivrednike sa sjevera. Njihova realizacija treba da doprinese otvaranju 360 novih radnih mjesta na sjeveru od ukupno planiranih 500 u Crnoj Gori. U 2016. je predviđena i podrška projektima za preradu, odnosno prehrambenu industriju kroz program IPARD like II. Za razvoj preduzetništva i otvaranja novih radnih mjesta značajna je i kreditna podrška Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore. Raspoloživa sredstva za ovu namjenu su oko 80 miliona eura u 2015, sa nižom kamatnom stopom na kredite preduzećima u sjevernom regionu i u manje razvijenijim opštinama. Za 2016. je

planirano povećanje raspoloživih sredstava Investiciono-razvojnog fonda za dalju kreditnu podršku preduzećima.

Takođe, u cilju rasta zaposlenosti i zarada nastavićemo sa naporima za očuvanje konkurentnosti poreskog ambijenta naročito u manje razvijenim opštinama. Na prethodnoj sjednici Vlade predložili smo smanjenje više stope poreza na dohodak fizičkih lica sa 13 na 11%, utvrđivanjem Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica. Istovremeno intenziviramo napore na suzbijanju neformalne ekonomije, nastavljamo reforme čiji je cilj usaglašavanje sistema obrazovanja sa potrebama tržišta rada kao i mjere aktivne politike zapošljavanja i povećanja fleksibilnosti na tržištu rada i mjere socijalne inkluzije i zapošljavanja mladih. Kada govorimo o konkretnim efektima ekonomske politike u oblasti zapošljavanja u posljednje tri godine, stopa zaposlenosti u Crnoj Gori je povećana sa 39,4% na kraju 2012. na 45,2% na kraju drugog kvartala 2015. godine. Po regionima, stopa rasta zaposlenosti u posmatranom periodu je povećana sa 25,4 na 31% na sjeveru, sa 45,2% na 50,3% u središnjem regionu i sa 44,7% na 52% na primorju. Istovremeno je /Prekid/ stanovništva povećana sa 49,7 na kraju 2012. na 54,9 na kraju drugog kvartala 2015. godine. Tržište rada u Crnoj Gori se oporavilo zahvaljujući novim radnim mjestima u realnom sektoru, prvenstveno u poljoprivredi i uslužnom sektoru, što su i ocjene međunarodnih organizacija poput Svjetske banke.

Kada sagledamo ukupnu zaposlenost na početku mandata ove Vlade, tj. u posljednjem kvartalu 2012. prema Anketi o radnoj snazi broj zaposlenih u Crnoj Gori je bio 197.400. Prema posljednjoj Anketi o radnoj snazi koja obuhvata podatke na kraju drugog kvartala 2015, ukupan broj zaposlenih u državi je 226.100. To je za kraće od tri godine blizu 29.000 zaposlenih više. Ovo ostvarenje je u skladu sa projekcijom saopštenom u kampanji za parlamentarne izbore 2012. godine da će 40 000 ljudi u Crnoj Gori zasnovati radni odnos u periodu od četiri godine. Posmatrano po regionima u analiziranom periodu broj zaposlenih na sjeveru je povećan sa 36.100 na

44.200, ili za nešto više od 8.000. U središnjem regionu je broj zaposlenih povećan za 11.700, sa 106.800 na 118.500, dok je u primorskom regionu povećan za 8.900 lica. Dakle, navedeni efekti su, između ostalog, posljedica Vladine ekonomske politike čiji je cilj otvaranje novih radnih mjesta, naročito u realnom sektoru.

Da bi u potpunosti ostvarili projekciju od 40.000 novozaposlenih u posmatranom četvorogodišnjem periodu, nastavićemo sa aktivnostima koje treba da dovedu do veće zainteresovanosti i inventivnosti građana u korišćenju raspoloživih podsticajnih mjera za ulazak u svijet preduzetništva. Zato će i u narednom periodu Vlada posebnu pažnju posvetiti preduzetničkom obrazovanju, kao i politikama podsticaja tehnološkog razvoja inovativnosti kako bi svi budući realizovani projekti vodili daljem unapređenju konkurentnosti naše ekonomije. Hvala na pažnji.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala.

Kolega Kalač, izvolite.

ALMER KALAČ:

Poštovani predsjedniče Vlade, hvala Vam na odgovoru.

Evidentno je da u posljednjem periodu postoji pomak. Ja sam govorio o sjeveru, ali sam u svom obrazloženju naravno pomenuo i središnji i južni region. Manje-više svi imamo iste probleme, ali je problem nezaposlenosti najizraženiji na sjeveru.

Odgovarajući na jedno od prethodnih pitanja, kazali ste da je korišćenje povoljnih kredita za pokretanje sopstvenog biznisa ono što je intencija Vlade. Saglasan sam sa takvim stavom i definitivno je da je to ono o čemu bi trebali mladi ljudi više da razmišljaju i ne samo kao podsticaj, već i umanjeње poreske stope ili poreske olakšice za novoosnovana preduzeća. Međutim, iz razgovora sa tim ljudima, naročito mladim ljudima, zaključio sam da oni uopšte i ne

razmišljaju o ulasku u privatni biznis. Razloga je više. U startu prvi razlog je da nemaju osnovna sredstva za pokretanje sopstvenog biznisa, ali bi se ona mogla riješiti na ovaj način. Međutim, zapazio sam kod većine sa kojima sam razgovarao strah druge vrste, želja za rad u administraciji i u državnoj upravi i strah koji se javlja upravo od onih koji su upošljeni u državnoj upravi. Pojedinci, naravno ne kažem da to čine svi, pojedinci sebe postavljaju da su iznad zakona, postavljaju sebe da su iznad institucije koju predstavljaju i na taj način kroz razne vidove ostvaruju sebi benefite, a druge ugrožavaju. Sve to i te kako utiče na one koji žele osnovati sopstveni biznis. To je nešto na čemu moramo raditi. Ne želim tu temu u ovom momentu dalje razrađivati, ipak je to jedno jako složeno pitanje, ali je to jedan od uzroka zašto ljudi ne žele da se bave privatnim biznisom. Tako da na tom polju moramo zajednički raditi.

Ako govorimo o subvencijama i svim pomoćima koje su dodijeljene, saglasan sam da je mnogo više sredstava Agro budžetom opredijeljeno. Međutim, ako poljoprivrednicima dajemo sredstva za tu godinu u novembru ili decembru, mi njima ništa nijesmo pomogli. Ako drvoprerađivačima građu i sirovinu za preradu i koncesije dajemo u novembru ili decembru za tu godinu, takođe im ništa pomogli nijesmo. To su problemi koje moramo rješavati na drugi način u odnosu na onaj koji ih sada rješavamo. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala, kolega Kalač.

Predšedniče Vlade, izvolite.

MILO ĐUKANOVIĆ:

Hvala Vam, gospodine Kalač.

Saglasan sam sa napomenama. Zaista mislim da nam ozbiljan napor i dodatni napor predstoji na planu ohrabrenja i obrazovanja naše mlade generacije da se uhvati ukoštac sa izazovima preduzetništva. Zaista vjerujem da će to biti privilegija zaposlenosti u Crnoj Gori u narednom periodu, a da to

neće biti rad u administraciji. Naravno, to nije dovoljno samo konstatovati, potrebno je na tome raditi. Mislim da je vrlo zahvalna tema da i u Parlamentu, a ne samo u Vladi razgovaramo o tome da li smo zaista preduzeli sve kroz systemska rješenja, kroz politike, posebno kroz stimulanse, da dovedemo do većeg nivoa znanja u društvu kada je u pitanju preduzetništvo i da na taj način pravilnije podijelimo odgovornost za realizaciju razvojnog koncepta našeg društva. Dakle, sve dotle dok razgovaramo unutar uskog kruga, a dok, da kažem, najveći broj naših ljudi i dalje mašta o tome kako se zaposliti u nekoj državnoj službi, mi smo, plašim se, u začaranom krugu.

Slažem se i sa Vašom konstatacijom da dio problema svakako leži u opstrukciji administracije. To je, takođe, vrlo zahvalna tema za razgovor. Vjerujte mi da na tu temu razgovaramo svakog četvrtka u Vladi, a to znači da između dva četvrtka na tome radimo. Daleko sam od zadovoljstva stanjem u administraciji, daleko sam i od pomisli da smo u međuvremenu promijenili stanje i da je administracija shvatila da treba da bude u službi biznisa. To su, takođe, problemi našeg nasljeđa. Mnogo će biti da danas govorim na tu temu, ali zaista vjerujem da dobar dio problema koje sada uočavamo, koji se možda dodatno kristališu u ovim fazama naše integracije kada se jasnije kompariraju sposobnosti i kapaciteti našeg društva sa društvima čiji sastavni dio postajemo. Mislim da to mora zaista biti tema dodatne pažnje svih subjekata državne politike.

Živim za trenutak kada ćemo u parlamentu umjesto ovih tradicionalnih tema koje stalno servira dio našeg parlamentarnog kvoruma, dakle, tipa jesu li ovi ili oni izborni pokradeni, da li nam treba Evropa ili nam treba Rusija, treba li nam NATO ili smo dovoljni sami sebi, kada ćemo na dnevni red zaista staviti pitanja odgovornosti Vlade za kvalitet rada administracije, prije svega, sa stanovišta stvaranja pretpostavki za dinamičniji razvoj preduzetništva. Smatram da nema vitalnijeg pitanja od interesa za budućnost Crne Gore, recimo, od tog pitanja. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Koliko sam shvatio kolegu Kalača, problem je što administracija pomaže biznis, ali svoj.

Koleginica Kalezić nije formalno ispunila preduslove, ali dobrom voljom premijera je ponovo u prilici da postavi pitanje i dobije odgovor.

Izvolite, koleginice Kalezić.

JELISAVA KALEZIĆ:

Gospodine predsjedniče Skupštine,

Potrošiću malo vremena na samoironiju, sad ne znam da li samo vezano za parlament. Dakle, neadekvatno je reći štrajkbrejker ali na to mu dođe, ili neko ko baš uporno hoće svoje obaveze da obavlja onako kako zna, ali Vama hvala jer ste našli rješenje i hvala što je moje pitanje prihvaćeno.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Koleginice, nijeste Vi štrajkbrejker, Vi ste samo onaj koji poštuje Ustav, a Ustav govori da poslanik radi svoj posao /Prekid/, nikome nije odgovoran. Prema tome, Vi se ponašate u skladu sa Ustavom. Nema gazde nad poslanikom, to je suština poruke.

JELISAVA KALEZIĆ:

.... nijesam nikad odrekla da se i za mnoga svoja prava izborim i to i radim.

Dakle, gospodine predsjedniče Skupštine, poštovana Skupštino, gospodine predsjedniče Vlade sa ministrima, sve vas pozdravljam, i naravno, prije svega građane koji prate rad današnje sjednice.

Prvo ću pročitati pitanje, pa ću dati obrazloženje. Pitanje koje sam postavila predsjedniku Vlade glasi:

Molim da odgovorite koliko je novca iz Budžeta isplaćeno građanima, privrednim i drugim organizacijama na ime obeštećenja prema sudskim

odlukama, iskazano u završnim računima budžeta za 2012, 2013, 2014. i prva dva kvartala 2015. godine. Takođe, molim da date pregled za koje resore Vlade se vezuju sudski procesi i ako je moguće dati tipologiju osnovica sudskih presuda.

Molim da odgovor dobijem i u pisanoj formi.

Obrazloženje ću početi završnom izjavom prethodnom kolegi poslaniku na njegovo pitanje koju je izrekao premijer ministar i koja mi se veoma svidjela da treba zapravo da počnemo da se bavimo, odnosno da se bavi i Vlada i javnost odgovornošću Vlade za kvalitet rada administracije.

Moje pitanje je potpuno u tom kontekstu, a i u kontekstu je razmatranja budžeta za 2016. godinu. Ja ga jutros zatekoh na stolu, juče sam bila do jedno dva sata tu, znači stigao je juče u Skupštinu, upućen 14, tako je datirano, to nijesam, naravno stigla da gledam. Međutim, ono što sam pažljivo i pomno pratila to je da u svim dosadašnjim navedenim budžetima gdje sam kao poslanica učestvovala u raspravi i usvajanju za 2013, 2014. i 2015. godinu, stavke obeštećenja po sudskim odlukama su jako visoke, po mom mišljenju. Moguće da je moje mišljenje shodno mom iskustvu, nijesam finansijer, ali ovo ozbiljno kažem, ja sam jako dobra domaćica, dakle ekonomija proizilazi iz grčkih riječi "za domaćinstvo", odatle potiče svo dobro upravljanje i da se tu ništa ne mistifikuje.

Na šta želim da ukažem. Zahvaljujući veoma predusretljivoj podršci i pomoći kolege poslanika Aleksandra Damjanovića koji je predsjednik Odbora za ekonomiju, finansije i budžet, ja sam dobila neke podatke koji su mi pomogli da se pripremim za ovo pitanje. Međutim, ono što me je jako dojmilo u smislu straha od toga šta se događa ustvari u državnoj administraciji, da se ostvaruje za tri godine prosječno oko 17 miliona na godišnjem nivou, isplate iz državnog budžeta po sudskim presudama.

Ovo zahtijeva, ja sam svjesna toga, jedno veliko istraživanje po svim vladinim resorima, istraživanje da li se radi o nestručnom radu, da li se radi o neodgovornom radu, da li se radi o osjećanju ljudi da su iznad zakona ili o

čemu se radi, jer mi mislimo da imamo iluziju da vrijeme oko nas, pa i u Crnoj Gori poboljšava za rad, za život, za kvalitet života, za stabilnost, dakle sve što iole utiče na ugrožavanje stabilnosti jednog društva može da nas mnogo košta. Ja mislim da su indikacije o velikim obeštećenjima po raznim osnovama, a ja nemam uvid zašto nastaju, iako je rečeno u materijalu koji sam dobila, troškovi po osnovu sudskih potraživanja nastaju, između ostalog, zbog neosnovanog lišavanja slobode, dugotrajnih procesa i plaćanja sudskih troškova u izgubljenim sporovima. Tu su i presude za koje su izvršene prinudne naplate za obaveze po osnovu rada, itd.

Dakle, očekujem odgovor i očekujem da se pozabavimo i u budžetu koji ćemo sada razmatrati i ovim pitanjem. U tom smislu slobodna sam da predložim nešto što sam već pominjala, da od ove godine, ako je moguće, svaki ministar obrazlaže budžet svoga ministarstva.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Izvolite, predšedniče Vlade.

MILO ĐUKANOVIĆ:

Poštovana gospođo Kalezić,

Rješenja o izvršenju koja se odnose na korisnike budžeta Crne Gore Centralna banka Crne Gore prinudnom naplatom izvršava sa glavnog državnog računa trezora. Ministarstvo finansija ne posjeduje tipologiju osnovica sudskih presuda, već samo pregled njihovog izvršenja po korisnicima budžeta koji su troškove uzrokovali. Dakle, nakon prinudne naplate, Ministarstvo finansija shodno članu 11 Zakona o budžetu za 2015. godinu navedeni trošak knjigovodstveno evidentira na teret budžetske pozicije korisnika koji je trošak uzrokovao.

U periodu od 2012. do jula 2015. izvršenje sudskih presuda iznosilo je 47 miliona 703 hiljade 973 eura. Za 2012. 13 miliona 199 hiljada 732 eura. Za

2013. 21 milion 578 hiljada 411 eura. Za 2014. 15 miliona 476 hiljada 495 eura. Za prva dva kvartala 2015. 10 miliona 649 hiljada i 65 eura.

U prilogu pisanog odgovora dostavljam Vam pregled izvršenja sudskih rješenja za 2012, 2013, 2014. i prva dva kvartala 2015. po korisnicima budžeta na koje se rješenje odnosi.

S obzirom da korisnici budžeta ne mogu imati pouzdanu procjenu uspješnosti sudskih sporova koji su u toku, ovi izdaci se ne mogu planirati i oni u cjelokupnom iznosu uvećavaju deficit budžeta. To znači da je deficit za 2014. po ovom osnovu uvećan nominalno za 15 miliona 470 hiljada eura, tj. ovaj trošak je u gotovinskom deficitu učestvovao sa 15,02%. U 2013. isti trošak je iznosio 10,72% gotovinskog deficita, a u 2012. 6,2%. Uprkos značajnim izdacima za ove namjene, u Vladi vjerujemo da smo navedenim isplatama ušli u zonu čistih javnih finansija u narednom periodu, kao i smanjenja nepredviđene budžetske potrošnje i sniženog deficita. Ipak, ova praksa jasno obavezuje sve aktere državne politike na viši nivo profesionalne odgovornosti kako bi se pravilnom primjenom odredbi pravnog sistema u odnosima države sa pojedincima, privrednim i drugim subjektima smanjio rizik kasnijih suđenja i naknade štete na račun poreskih obveznika. U tom cilju je Ministarstvo finansija predložilo, a Vlada i Skupština prihvatile da se u godišnjem Zakonu o budžetu ovaj trošak, iako se izvršava sa glavnog državnog računa trezora, ipak evidentira na teret budžetske pozicije korisnika koji je trošak uzrokovao. Vjerujemo da će to pojačati odgovornost i da dovesti do većeg nivoa profesionalnosti u trošenju budžetskih prihoda i ukupnom postupanju cjelokupne javne administracije. Zahvaljujem na pažnji.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Komentar, izvolite.

JELISAVA KALEZIĆ:

Hvala, za odgovor i za ovo što ću ga dobiti uskoro u pisanoj formi.

I dalje ostaje pitanje gdje počinjemo da štedimo budžet. Ja sam već pročitala u materijalu koji mi je omogućen za pripremu ovog pitanja da, i sa time se slažem kao građanka, se troškovi oduzimaju od budžeta onih potrošačkih jedinica koje su ih uzrokovale. I to je jedno vrlo jasno načelo, treba samo dosljedno pratiti taj trag. Dakle, ako se to događa u datoj potrošačkoj jedinici i ako je vezano za neki dio te potrošačke jedinice gdje se iz godine u godinu ponavlja, treba provjeriti da li postoje zakonska ograničenja koja ne dozvoljavaju rad te potrošačke jedinice ili njenog dijela pa zarad toga se ide na varijantu određene improvizacije koja dovodi do sudskih sporova, što smatram da je ređe slučaj, ili se radi prosto o vrlo često iskazanom neprofesionalizmu. Žao mi je da to uočavam i na primjerima gdje sam bila u komunikaciji sa državnom administracijom i gdje bih imala osnova u četiri slučaja da se tužim sa državom Crnom Gorom. Nekako nemam baš ni života za to, a, Boga mi, možda ću i doći na tu ideju. Zašto? Zato što se ponavljaju stvari. Ponavlja se, recimo, ćutanje administracije. Imam dokument da sam se u februaru 2011. godine obratila Ministarstvu finansija pod tadašnjim rukovodstvom za odgovor da li će biti aktivirana neka kreditna linija za građane sa područja Bjelopavlića koji su teško postradali drugi put za 10 godina od poplave. Nikad nijesam dobila odgovor. Ali, sačuvala sam pitanje. Da ne opterećujem.

Dakle, moje zapaženje je da ima mnogo nestručnosti. Drugi korak je da ima osionosti kod državne administracije kada se građanin suoči sa tim da se raspravi do kraja neko pitanje, konkretno imovinsko i konkretno gdje može biti opstruisan za korišćenje svoje imovine, a ovo ne obuhvata lokalne zajednice, ne obuhvata Elektroprivredu. To je jedno ogromno područje nezakonitih postupaka prema građanima kojima Elektroprivreda uskraćuje različita prava za korišćenje imovine. Ne obuhvata eksproprijacije koje nijesu dovoljno stručno

urađene pogotovu sa stanovišta varijantnih rješenja za velike državne projekte gdje se štedi budžet itd. Hvala svima na strpljenju.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vama.

Nema dodatnog komentara premijera.

Ovim smo završili Petu posebnu sednicu jesenjeg zasijedanja. Završen je Premijerski sat.

Hvala svima.